

In fleanende takomst!

JAARVERSLAG
2022

Colofon

Jaarverslag 2022 van de Bond Friese VogelWachten (BFWW)

De BFWW is een natuurbeschermingsorganisatie zonder eigen terreinen. De vereniging streeft naar bescherming en verbetering van de kwaliteit van de natuur en de natuurbeleving in brede zin in de provincie Fryslân. De BFWW telt op 31 december 2022 108 plaatselijke vogelwachtverenigingen met 17.000 leden, waarvan 3.500 nazorgers op een nazorggebied van totaal ongeveer 130.000 hectare.

Bondsbureau BFWW

Inge van der Zee,
beleidsmedewerker, tel. 06 - 11 40 25 91
Henk de Jong,
medewerker marketing en communicatie, tel. 06 - 51 17 21 74
René van Dam,
beleidsmedewerker, tel. 06 - 11 02 57 51

Labadistendyk 2, 8637 VJ Wiuwert
Tel. 058-250 4388
Email: info@bfvw.nl - Website: www.bfvw.nl
IBAN-nr. BFWW: NL82RABO0356254844
Geregistreerd als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI)

Uitgever

BFWW, Wiuwert

Redactie

Inge van der Zee (BFWW)
Helga Aukes Communicatie & Office Management, Mantgum

Ontwerp en vormgeving

Jongens van De Jong, Leeuwarden

Druk

Grafische Groep van der Eems, Easterein

Niets uit deze uitgave mag op wat voor wijze dan ook worden overgenomen zonder uitdrukkelijk schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever en Helga Aukes zijn niet verantwoordelijk voor eventuele tekst-, beeld-, zet- en drukfouten.

01

verenigingszaken

1.1	Algemeen	6
1.2	Koekactie	7
1.3	Algemene ledenvergadering	7
1.4	Andere contactmomenten	7
	Kontaktjûn	7
	Rayonbijeekomsten	7
1.5	Samenwerkingsverbanden	8
1.6	Jaarbericht –	
	Weidevogels in Fryslân	9
1.7	Vrijwilligers en vogelwachten	9
1.8	Hoofdbestuur	10
1.9	Registratiesysteem	10
1.10	Nieuw logo	11
	Media	12
	Freonen fan de BFWV	12
1.11	Jarige vogelwachten	13
	Frysk Fûgel Festijn	13
	Feestjûn	13

02

nazorg

2.1	Algemeen	14
2.2	Situatie 2022	14
2.3	Kievit	16
2.4	Grutto	16
2.5	Scholekster en tureluur	18
	Eerste eieren	18
	Maispilot	20
	Droneteam	21
	RAS Ijip-strânljip	22
	Grutsk op ús	
	Greidefûgels	23
	Kuikens in het land, poes in de mand	23

03

broedzorg

3.1	Algemeen	24
3.2	Nestkasten	26
3.3	Zwaluwen	27
3.4	Blaustirns (zwarte stern)	28
3.5	Uilen en roofvogels	29
3.6	Wilsters (goudplevieren)	30

Adresgegevens 33
vogelwachten

Adresgegevens 34
**BFWV, bestuur, ereleden, commissies
en aanverwante organisaties**

04

educatie

4.1	Jeugd	31
4.2	Volwassenen	31

Aaisykje immaterieel erfgoed

De BFWW heeft zich altijd hard gemaakt voor het wise-use principe: de mens mag oogsten uit de natuur als die natuur ook voldoende beschermd wordt. Voorbeelden hiervan zijn het oogsten van paddenstoelen of 'onkruid' voor gebruik in de keuken. Het aaisykjen is ook een voorbeeld van wise-use. Deze hobby is in Fryslân vele jaren door veel enthousiaste natuurliefhebbers beoefend. Mede mogelijk gemaakt door de BFWW. De veldmensen namen in het begin van het seizoen enkele kievitseitjes mee uit het veld voor consumptie om vervolgens maandenlang de legsels van alle weidevogels te beschermen. Sinds 2015 is het niet meer toegestaan om eieren uit het veld mee te nemen. Ieder jaar is er nog de welhuldiging van de vindsters van de eerste eieren (die in hun nestje blijven liggen) van de Provincie en de Friese gemeentes. Verder wordt het ambacht van het eierzoeke nu nog ingezet voor de bescherming en monitoring van weidevogels. Om deze traditie te beschermen en om onze geschiedenis te eren heeft de BFWW het jubileumjaar gebruikt om Aaisykje als traditie op te laten nemen in de Inventaris van het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland. Daarvoor moest een cursus gevolgd worden en een Borgingsplan geschreven. Dat het nu gelukt is om het aaisykjen opgenomen te krijgen op de lijst van waardevolle tradities, naast bijvoorbeeld skûtsjesilen, fierljeppen en gondelvaarten is een erkenning van het belang van de traditie voor haar beoefenaars, de vogels en 'de mienskip'. Meer info is te vinden op: www.immaterieelerfgoed.nl/aaisykje.

Foto: Wiebe Palstra

Foto: BFWW archief.

Wat een jaar!

Op de ALV van 8 april 2021 nam Frans Kloosterman afscheid als voorzitter om in Zweden te gaan wonen. Een nieuwe voorzitter was niet zo snel gevonden. De andere bestuursleden droegen mij toen voor als waarnemend voorzitter, een eer die ik van harte op me genomen heb. Bij het schrijven van dit voorwoord ben ik bijna een jaar actief in die functie. En wat een jaar is het geweest.

Allereerst vierden we ons 75-jarig bestaan met een jubileumjaar. Gelukkig konden alle geplande activiteiten zonder coronabeperkingen doorgaan. Met inzet van veel vrijwilligers beleefden we als één van de hoogtepunten het Frysk FûgelFestijn. Op het terrein van It Fryske Gea in Earnewâld ontvingen we ruim 1200 gasten. Een ander belangrijk moment was de echte BFVW- verjaardag op 12 november. Tijdens een Feestjûn in Joure vierden 350 (oud-)vrijwilligers dit met ons mee. Ook werd een nieuw logo ingevoerd.

Ondertussen ging voor de vrijwilligers natuurlijk de na- en broedzorg gewoon door. Als waarnemend voorzitter heb ik ook gewoon zelf 'mijn bunders' belopen. De vogels malen immers niet om jubilea en hebben onze steun harder nodig dan ooit tevoren. Toch merken we dat het aantal vrijwilligers ook bij ons terugloopt. We merken dat een aantal wachten er bestuurlijk zwak voorstaat. Daarom zijn we gestart met een programma om na te gaan welke acties de BFVW kan nemen om de wachten te ondersteunen. In 2023 komen we hierop terug.

Achter de schermen houden we ons als bestuur bezig met veel zogenaamde randzaken. Daarbij is bijvoorbeeld het woord 'zorgplicht' vaak aan de orde geweest. De plicht van landeigenaren en -bewerker om de levende have op hun terreinen te beschermen. De controle daarop wordt gedaan door de FUMO. Via het 'afsprakenkader' zegden boerenorganisaties toe om de vogels te zullen beschermen. Gebeurt dat onvoldoende dan spreken de boeren(-organisaties) elkaar daarop aan.

Uiteindelijk kan de beheersvergoeding worden ingehouden. Ik sluit aan bij de woorden van Albert van der Ploeg, voorzitter KBF: 'Ferrekkelingen moatte wij hurd oanpakke!' En daarvoor staat de weg naar de FUMO open voor handhaving zoals dat tegenwoordig zo mooi heet. Dit is het afgelopen jaar enkele malen gebeurd. Gelukkig zien wij in de praktijk dat in veruit de meeste gevallen de boeren en onze nazorgers nauw samenwerken om tot optimale broedresultaten te komen.

De samenwerking met KBF liep eind dit jaar af. Als besturen spraken we af om nog zes jaar met elkaar verder te gaan. Dat betekent vertrouwen over en weer. Dat vertrouwen is er ook vanuit de Provincie, ze vertrouwden ons diverse projecten toe in 2022. Ook werken we aan een landelijk project om alle cijfers met betrekking tot vogels voor elkaar te ontsluiten. Daaruit blijkt dat er veel vertrouwen bestaat in onze organisatie en onze medewerkers. Het geeft een goed gevoel dat we voor vol worden aangezien. Een zit in de PCLG, een adviesorgaan van Provinciale Staten, mag hier ook het bewijs van zijn.

Gelukkig presenteren we in de ALV op 10 maart een uitstekende nieuwe kandidaat-voorzitter. Daarmee rond ik mijn jaar als 'waarnemend' af. Een jaar dat ik als bijzonder heb ervaren en waarin we in mijn optiek als BFVW goede stappen hebben gezet naar de komende periode, waarin heel veel van de vogelwachten en van de BFVW gevraagd gaat worden. Dit alles in het belang van de (weide) vogels in Fryslân. Mei golle groetnis,

Henk Minkes, *waarnemend voorzitter BFVW*

01 verenigings- zaken

missie

De BFVW verbindt de vogelwachten in Fryslân die samen één grote passie delen; de enorme liefde voor de natuur en met name de vogels daarin. Die liefde drijft ons om die kostbare natuur te koesteren en te beschermen.

visie

De BFVW beschermt de vogels en hun leefgebied in Fryslân, we benutten kansen om de teruggang van de (weide)vogels te keren. De BFVW pakt de belangrijkste bedreigingen voor de (weide)vogels, zoals verlies van biotoop en toenemende predatie, in Fryslân aan. De BFVW maakt de Fryske samenleving bewust van het feit dat ook zij actief kan bijdragen aan de bescherming van vogels. De BFVW is het kenniscentrum voor monitoringsgegevens en beschermingsmaatregelen voor vogels in Fryslân.

Houtsnip.
Foto: Wiebe Palstra

1.1 Algemeen

Op zaterdag 12 november 2022 was het precies 75 jaar geleden dat de Bond van Friese Vogelbeschermingswachten werd opgericht. Hoewel we inmiddels de naam hebben ingekort tot Bond Friese Vogelwachten (BFVW) is onze missie nog altijd onverkort: het beschermen van de flora en fauna in Fryslân en dan met name de avifauna. Het uitvoeren van die missie is in de huidige tijd, waarin de Fryske natuur meer onder druk staat dan ooit tevoren, nog belangrijker dan bij onze oprichting.

In 1943 werd de allereerste Fryske vogelwacht opgericht, Vogelwacht Gaasterland. In 1947 waren er al 62 lokale vogelwachten in Fryslân. Zij besloten tijdens een centrale vergadering op woensdag 12 november 1947 tot de oprichting van een overkoepelende federatie: de BFVW. Belangrijk voorman was Johannes D. Brada. Eerste voorzitter werd echter Gerrit Terpstra, die na drie jaar het stokje doorgaf aan Sjoerd Span.

Als overkoepelende bond hebben wij vooral een verbindende functie. We verbinden de ervaringen en kennis van onze vrijwilligers - onze ogen en oren in het veld - met de tafels waar beslissingen genomen worden over beheer en beleid.

We zorgen verder voor een verbinding van alle vogelliefhebbers die lid of donateur zijn van een lokale vogelwacht. We verbinden die lokale vogelwachten met elkaar.

De vrijwilligers van die vogelwachten zijn verbonden met de natuur en de vogels die daarin leven. De omvang van ons leger aan vrijwilligers toont duidelijk de verbinding die Friezen van nature voelen met de Friese natuur. Ook is het een mooi voorbeeld van de Fryske Mienskip die de Friezen met elkaar verbindt.

Vanwege het 75-jarig bestaan riep het hoofdbestuur 2022 uit tot jubileumjaar. Een jaar lang hebben we samen met onze vrijwilligers en met andere belangstellenden op verschillende momenten en locaties stilgestaan bij het bereiken van die mijlpaal.

Het was voor ons niet meer dan logisch om ook in het jubileumjaar juist die verbinding met elkaar en met de vogels om ons heen centraal te stellen in de diverse activiteiten. Hoogtepunten in het jubileumjaar waren het Frysk FûgelFestjûn en de BFVW-Feestjûn. Verder zijn er onder andere speciale cursussen en wedstrijden georganiseerd en hebben we een nieuwe huisstijl met een nieuw logo gekregen waarmee we de toekomst in kunnen.

In dit jaarverslag kijken we terug op een jaar van vieren, reflecteren en terug- en vooruitkijken. Daarnaast besteden we natuurlijk aandacht aan het wel en wee van zowel de weidevogels (nazorg) als de andere soorten (broedzorg).

Tijdens een jubileum wordt als vanzelfsprekend teruggekeken op de ervaringen uit een rijk verleden. We willen als BFVW echter nog zeker 75 jaar vooruit en daarom hebben we 2022 ook aangegrepen om te dromen over een toekomst waarin de natuur, en de vogels in het bijzonder, de plek krijgen die hun toekomst. Wat kunnen we leren van het verleden en hoe combineren we de aangeboren verbinding van Friezen met de natuur succesvol met de al even Friese drang tot ondernemen. Het hoofdbestuur heeft in diverse brainstormbijeenkomsten nagedacht over hoe Fryslân en de BFVW er in 2050 uit zouden moeten/kunnen zien.

Ondertussen werd door het bestuur en de drie medewerkers van het Bondsbureau natuurlijk ook 'gewoon' doorgewerkt aan alle lopende zaken. Er werden gesprekken gevoerd met collega-organisaties, overheden en andere partijen. Overleggen op zowel landelijk als provinciaal niveau werden bijgewoond, cursussen werden ontwikkeld en uitgerold en vragen van vrijwilligers beantwoord. Ook daarover in dit jaarverslag meer.

1.2 Koekactie

Helaas kon ook in 2022 de koekactie niet doorgaan vanwege corona. Bij het schrijven van dit verslag kunnen we het ons al bijna niet meer voorstellen, maar een jaar geleden zaten we nog in lockdown om de verspreiding van het virus tegen te gaan.

Inmiddels is tijdens de rayonbijeenkomsten de belangstelling onder de wachten voor het doorzetten van de koekactie gepeild. Een grote meerderheid van de wachten ziet geen heil meer in een centraal georganiseerde actie. Vrijwilligers ontbreken om langs de deuren te gaan of men ziet problemen met contante betaling. Het hoofdbestuur heeft daarom besloten de koekactie niet meer centraal te organiseren. Mogelijk dat lokale vogelwachten in hun gebied nog wel een koekactie op poten zetten.

1.3 Algemene ledenvergadering

Begin 2022 was ons land nog altijd in de ban van het coronavirus. Daarom werd in januari de algemene ledenvergadering (ALV) voor onbepaalde tijd uitgesteld. Al snel werd duidelijk dat de virusvariant van dat moment minder schadelijk was dan voorgaande varianten en de overheid trok veel beperkende maatregelen weer in.

Besloten werd de leden (de vogelwachten) uit te nodigen voor een ALV op 8 april. De avond kon ook daadwerkelijk doorgaan en zonder speciale restricties. In een mooi vol Dielshûs waren veel wachtbestuurders getuige van het afzwaaien van Frans Kloosterman als voorzitter van de BFVW. Hij bedankte de andere bestuurders en vrijwilligers die zijn werk de afgelopen drie jaar mogelijk hadden gemaakt. Hij riep verder op om vooral de dialoog met elkaar aan te gaan om de dreigende polarisatie, ook in de weidevogelwereld, tegen te gaan. Het hoofdbestuur bedankte Frans voor zijn werkzaamheden met bloemen en een boek over de Wadden. Na de nodige statutaire onderdelen (goedkeuring jaarverslag en begroting), waarbij Harke Heida als nieuw bestuurslid met applaus bevestigd werd, was het tijd voor de onthulling van de nieuwe huisstijl.

Toen fladderde er ineens een grote gele vogel de zaal binnen die chocolade-eitjes uitdeelde. Het bleek de aftrap van het jubileumjaar van de BFVW. Het jubileumteam stelde zich voor en gaf een voorproefje van het programma. Afsluiter van de avond was spreker Maurits von Martels, die Tweede Kamerlid is geweest en ook boer en vogelliefhebber is.

1.4 Andere contactmomenten Kontaktjûn

Op 7 oktober organiseerde het hoofdbestuur de jaarlijkse Kontaktjûn. Besturen van vogelwachten werden in een goed gevuld Dielshûs bijgepraat over diverse projecten en werkzaamheden van zowel hoofdbestuur als Bondsbureau. Tijdens de Kontaktjûn is er doorgaans ruimte voor een aantal vogelwachten om hun geslaagde projecten bij de andere wachten onder de aandacht te brengen onder het motto: goed voorbeeld doet goed volgen. Deze keer sprak Eduard van der Hoek van Vogelwacht Leeuwarden over het stimuleren van weidevogelbeheer bij boeren, zelfs als zij niet in aanmerking komen voor vergoedingen. Verder vertelde Wietse Jan Dijkstra over de nestkastenactie die Vogelwacht Het Oud Bildt houdt samen met de plaatselijke Rotary. Deze actie heeft de vogelwacht al een heel aantal nieuwe leden opgeleverd.

Halverwege de avond sprak Jetze Genee (projectleider ANLb bij de Provincie) over de kansen die het nieuwe Gemeenschappelijk LandbouwBeleid (GLB) biedt voor weidevogelbeheer. Een leerzaam verhaal dat de aanwezige wachten kennis meegaf die zij op hun beurt weer kunnen benutten in hun contact met de boeren.

Rayonbijeenkomsten

Tussen 14 en 25 november was het tijd voor de rayonbijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten komen vogelwachten uit dezelfde regio samen om een aantal zaken door te spreken en elkaar te ontmoeten.

Deze keer werd gesproken over het al dan niet doorzetten van de centraal georganiseerde koekactie. Een grote meerderheid zag hierin geen heil meer, vanwege het tanende animo van vrijwilligers om langs de deuren te gaan, maar ook omdat veel mensen geen contant geld meer in huis hebben. Ook aan andersoortige centrale acties bleek geen behoefte te bestaan bij de meeste vogelwachten. Verder werd nog kort gesproken over wachtondersteuning. Vanuit de rayonbijeenkomsten werd een werkgroep gevormd die in de loop van 2023 een advies aan het hoofdbestuur zal uitbrengen. Vanwege haar jubileum kreeg de BFVW dit jaar tot slot de kans om tijdens deze bijeenkomsten de film Grutto! van filmmaker Ruben Smit te vertonen.

1.5 Samenwerkingsverbanden

Zowel provinciaal als landelijk en zelfs Europees praat de BFVW mee over verbetering van de leefomstandigheden van (weide)vogels. Een in Fryslân bekend platform is het OlterterpOerlis, waarin alle partijen die zich bezighouden met weidevogels in Fryslân vertegenwoordigd zijn. De BFVW is al sinds de oprichting in 2014 actief lid. Veel samenwerkingsvormen op weidevogelgebied (denk aan predatiemonitoring, Fûgelweb en het schrijftteam van de Weidevogelnota) hebben hun oorsprong in het OlterterpOerlis. Ook het Jaarbericht – Weidevogels in Fryslân, waarin alle monitoringsorganisaties hun gezamenlijke

cijfers presenteren, zou zonder het Olterterp waarschijnlijk niet tot stand gekomen zijn.

Ook denken we mee in de Olterterp-werkgroep Predatie, van waaruit onder andere de steenmarterpilots zijn opgestart. Vanuit onze rol van provinciale weidevogelcoördinator kunnen we niet ontbreken bij het landelijke overleg van deze provinciale coördinatoren. Daar wordt keer op keer de unieke positie van Fryslân duidelijk, vanwege onze aantallen vrijwilligers, onze aantallen vogels en ons eigen registratiesysteem. We zijn er trots op dat we geregeld als voorbeeld kunnen dienen voor andere provincies.

Sinds 2021 vertegenwoordigt Doede Kooistra (HB-lid juridische zaken en onderzoek) vanuit de BFVW natuurorganisaties in de Provinciale Commissie Landelijk Gebied (PCLG). Wybe de Jong (HB-lid en penningmeester) heeft dit jaar bovendien deel uitgemaakt van een werkgroep van dit PCLG die nadacht over een verbeterde voortzetting van die commissie. In de loop van 2023 zal de commissie worden aangepast aan de aanbevelingen vanuit de werkgroep.

Vanuit het BFVW-lidmaatschap van de Friese Milieu Federatie schuiven we verder aan bij het Grien Oerlis, een overlegstructuur voor groene partijen in Fryslân. Op educatief terrein werken we samen met andere natuurorganisaties aan aantrekkelijke, moderne educatievormen via het Actieplan Groene Vrijwilligers Fryslân. Binnen het Europese LIFE IP project GrassBirdHabitats draaien we mee als 'associated beneficiary', oftewel volwaardig partner, met als hoofdtaak het monitoren van de stand van de weidevogels in Fryslân en het in stand houden en waar mogelijk verbeteren van (de kwaliteit van) de vrijwilligerspool die daarvoor nodig is.

Kleine plevier.
Foto: Albert Wester

Ijsvogelvrouw.
Foto: Auke Dotinga

Naast al deze officiële samenwerkingsverbanden overleggen bestuur en medewerkers geregeld met partners als het Agrarisch Natuurfonds Fryslân, het Kollektivenberied Fryslân, de TBO's, Sovon, onderwijsinstellingen, de Jagersvereniging en de Provincie Fryslân over hoe we elkaars initiatieven kunnen versterken.

1.6 Jaarbericht- Weidevogels in Fryslân

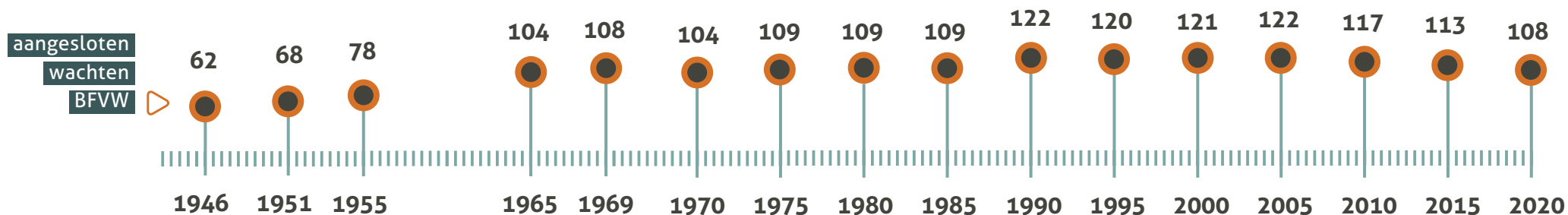
Alle nazorgers en broedzorgers van de BFVW brengen gezamenlijk heel wat data in in het centrale BFVW-registratiesysteem. In 2022 ging het om 107.206 registraties. De resultaten worden gebruikt in diverse uitgaves, zoals het onder onze projectleiding uitgegeven Jaarbericht 2022- Weidevogels in Fryslân.

De presentatie van dit Jaarbericht op 31 oktober 2022 werd benut om een paneldiscussie over klimaatbestendig weidevogelbeheer te voeren. Een onderwerp dat voor veel aanwezigen een nieuwe denkrichting bleek. Toch is al langer duidelijk dat flora en fauna, en dus ook weidevogels, onder druk staan door klimaatveranderingen. Wat zouden we bijvoorbeeld kunnen doen om de gevolgen van weersextremen (droogte, kou, stortbuien) zoveel mogelijk te beperken voor de weidevogels? Het panel met vertegenwoordigers van It Wetterskip, de Provincie, BoerenNatuur en KollektivenBeried Fryslân ging in op (on) mogelijkheden om het weidevogelbeheer aan te passen aan deze extremen. Inmiddels is duidelijk dat de redactie van het Jaarbericht een nieuwe invalshoek bij het onderwerp weidevogelbeheer voor het voetlicht heeft gebracht. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat klimaatbestendig weidevogelbeheer een onderwerp zal zijn op de Weidevogelkennisdag van 2023.

1.7 Vrijwilligers en vogelwachten

In 2022 waren 108 vogelwachten aangesloten bij de BFVW. Gezamenlijk waren zij verantwoordelijk voor ruim 3500 nazorgers, 550 broedzorgers, bijna 70 jeugdcoördinatoren, en krap 330 voorzitters, penningmeester en secretarissen. De wachten met de meeste vrijwilligers zijn Franeker en Kollum. En dat is maar goed ook, want zij hebben ook de meeste hectares onder hun hoede. Verder hadden de wachten in 2022 bijna 17000 leden, waarbij Vogelwacht It Súd e.o. (Drachten-Beetsterzwaag) nog altijd de wacht is met de meeste en Lollum-Waaxens de wacht met de minste leden.

1.8 Hoofdbestuur

Volgens de statuten hoort het hoofdbestuur te bestaan uit negen leden. Dit aantal is in 2022 helaas niet gehaald. Het gehele jaar stonden twee vacatures open. Daarmee is het HB echter niet vleugellam. In dit belangrijke jubileumjaar hebben de bestuursleden meerdere keren de tijd genomen om, naast de reguliere vergaderingen, vooruit te kijken.

In februari werd begonnen met een brainstormbijeenkomst over de BFWW en Fryslân in 2050. Startpunt waren de afbeeldingen die volgens de bestuursleden het Fryslân 2050 van hun dromen verbeeldden. Onder het genot van een kop snert met roggebrood met spek werd nagedacht over zes stellingen. Hoe bijvoorbeeld om te gaan met de strijd om de ruimte die gaande is in Fryslân? Wachten we de uitkomsten af of staan we op de barricades om potentieel biotoop voor de vogels te behouden? Het HB is er unaniem over: we willen aan de voorkant van de besluitvorming zitten. De BFWW moet zorgen dat bij ieder plan voor ruimtelijke ontwikkeling de stem van de vogels gehoord wordt.

Andere stellingen gingen over de zorgplicht, het voortbestaan van de vogelwachten, de moeilijkheden rondom het aantrekken van nieuwe vrijwilligers, de BFWW als kenniscentrum en over hoever samenwerking met andere organisaties kan gaan.

Het onderwerp van de moeilijkheden die vogelwachten her en der ervaren bij het op peil houden van hun besturen en/of vrijwilligers aantallen werd vervolgens verder uitgediept in een brainstormbijeenkomst in september. Deze bijeenkomst gaf aanleiding om een werkgroep op te starten die zich zal buigen over dit onderwerp. Vanuit zowel de wachten als het hoofdbestuur wordt in de werkgroep nagedacht over wat de BFWW (meer) kan betekenen voor de wachten en hoe de bestaande relatie tussen vogelwachten en BFWW toekomstbestendig gemaakt kan worden. In de eerste helft van 2023 zal deze werkgroep haar bevindingen aan het bestuur presenteren.

De leden van ons hoofdbestuur:

Henk Minkes | *waarnemend voorzitter en voorzitter commissie broedzorg*

Harke Heida | *secretaris*

Wybe de Jong | *penningmeester*

Marijke Rijkema-Elshof | *interim voorzitter commissie educatie*

Titus Sijmonsma | *voorzitter commissie nazorg*

Doede Kooistra | *commissie onderzoek en juridische zaken*

Jacob van der Wal | *commissie wachtondersteuning*

1.9 Registratiesysteem

Iedere dinsdag komen op het Bondsbureau in Wiuwert de mannen van het ICT-team bij elkaar. Nutte Veenstra, Jan Dijkstra en Theo de Witte hebben altijd nieuwe ideeën om het systeem, zowel de site als de app, te verbeteren. Dat dit door onze vrijwilligers wordt gewaardeerd, blijkt wel uit het feit dat het gebruik van het systeem jaar op jaar toeneemt. Na de grote stijging van nieuwe appgebruikers tijdens het eerste coronajaar (15% in 2020) blijft het aantal gebruikers door stijgen, dit jaar met 4%.

De BFWW is niet de enige organisatie die een registratiesysteem gebruikt voor de monitoringsgegevens rondom vogels in Nederland. Ook Sovon Vogelonderzoek Nederland en Landschappen NL houden hun eigen registratiesystemen in de lucht. Ieder is trots op het eigen product, maar voor gebruikers is die veelheid aan systemen niet altijd even handig. Vandaar dat we met deze drie partijen het afgelopen jaar een project hebben gedraaid om te analyseren in hoeverre de behoefte en de mogelijkheid bestaat om meer samen te werken. In het eindrapport wordt advies gegeven over verschillende mogelijkheden om de databases meer te stroomlijnen en over het mogelijk gezamenlijk opzetten van een weidevogel-dashboard.

In 2023 zal een plan van aanpak worden gemaakt om deze adviezen in de praktijk te brengen met als doel op termijn de gegevens vergelijkbaar te maken en toe te werken naar zo'n gezamenlijk dashboard.

1.10 Nieuw logo

Voor een toekomstbestendige BFVW is ook de uitstraling van belang. In dit digitale tijdperk bleek het blauwgroene logo slecht te passen in formats voor digitale uitingen. De letters waren daarvoor te klein en de verticale opbouw niet handig. Ontwerpbureau Jongens van de Jong is daarom gevraagd om een nieuw logo te bedenken, met een nieuwe huisstijl.

Voorwaarde vooraf was dat 'it ljipke' moest blijven. Dit ljipke is al in 1949 ontworpen door Johan van Minnen en is al die jaren met de BFVW meegereisd. Verder moesten de nieuwe kleuren van de Vanellus gebruikt worden.

Het nieuwe logo is duidelijk een woordmerk geworden, waarbij de letters BFVW ook bij kleiner maken en in digitale uitingen prima leesbaar blijven. Gekozen is voor een stevige letter met ronde uiteinden, wat robuustheid en vriendelijkheid uitstraalt. De letter B is opengewerkt om aan te geven dat de BFVW een organisatie is die openstaat voor samenwerking en dialoog. Verder omvatten de V en de W (die staan voor onze vogelwachten) samen beschermend 'it ljipke'. Voor de oplettende kijker is dan al duidelijk dat de Kievit is omgedraaid, het draait haar kopje niet meer van ons af, ze kijkt ons nu aan. Als kleuraccent en om de lijnen in het Fryske landschap aan te duiden is een onderbroken oranje streep toegevoegd die tijdens het jubileumjaar werd vervangen door de handgeschreven tekst '75 jier'. In de nieuwe logo's voor de commissies nazorg, broedzorg en educatie wordt de streep vervangen door de namen van de commissies.

De Kievit, als boegbeeld van de weidevogels, moest blijven - daarover was weinig discussie - maar de BFVW is meer dan alleen weidevogels en ook dat zou tot uiting moeten komen. Daarom is met het nieuwe logo ook een nieuwe huisstijl ontworpen. Uitingen van de BFVW worden voortaan voorzien van silhouetten van allerlei vogels; zwaluwen, eenden en zangvogels. Een levendige, maar ook stijlvolle omlijsting voor briefpapier, vlaggen en andere dragers van onze boodschap.

Media

In januari 1948 verscheen het allereerste exemplaar van ons verenigingsblad Vanellus. De eerste jaargang bestond uit gestencilde exemplaren, vanaf 1949 kreeg de Vanellus de vorm van een tijdschrift. In de eerste dertig jaren verscheen de Vanellus maandelijks, vanaf 1979 werd het blad tweemaandelijks uitgebracht.

Ook vandaag de dag werkt een geheel vrijwillige redactie nog iedere twee maanden toe naar een magazine dat het lezen waard is! Met een speciaal katern in de eerste vijf nummers van 2022 werd volop aandacht besteed aan 75 jaar BFVW en in een speciale jubileumeditie in december werd vooruitgekeken naar de toekomst van vogels in Fryslân.

Vanellus door de jaren heen

De medewerkers van het Bondsbureau vullen zowel de website als de Facebookpagina regelmatig met nieuwe artikelen. Ook zijn er enkele bestuursleden die nieuwtjes delen op Twitter. Verder worden de vogelwachten en andere geïnteresseerden via een maandelijks nieuwsbrief voorzien van allerlei informatie. Wie op de hoogte wil blijven van nieuws over de BFVW of wil weten wat ons beleidsplan inhoudt, kan hiervoor terecht op www.friesevogelwachten.nl. Wie ook graag onze nieuwsbrief wil lezen, kan zich hiervoor opgeven via info@bfvw.nl.

Sponsors

We zijn onze sponsors dankbaar dat ze ook in dit moeilijke jaar ons beschermingswerk weer wilden steunen. Heeft u ook belangstelling voor het sponsoren van de BFVW? Neem contact op met Henk de Jong, T. 06-51172174 of h.dejong@bfvw.nl. We zullen uw bijdrage goed besteden!

FREONEN FAN DE BFVW

American Base (dump and outdore store), Bolsward
BIOFOOD Diervoeding BV, Drachten
FB accountants, Burgum
Firmaq Media Groep, Heerenveen
Frisia (terreinrichters en hoveniers), Bergum
Grafische Groep van der Eems, Easterein
Helga Aukes Communicatie & Office Management, Mantgum
It Posthûs (hotel restaurant), Burdaard
Membercontrol (ledenadministratiesystemen), Assen
Noordmans Maaiservice Britswert
Overwijk metaalbewerking, Sneek
Pieterpikzonen, Luinjeberd
Rabobank Sneek-ZuidwestFriesland
Van der Meer Consulting bv, Akkrum
Verzekeringen Siebe de Vries, Heerenveen
V&H dakbedekkingen Leeuwarden BV, Leeuwarden

1.11 Jarige vogelwachten

Niet alleen de BFWW bestond in 2022 75 jaar, meerdere vogelwachten vierden in hetzelfde jaar hun jubileum. Volgens ons overzicht bestonden de vogelwachten van Burdaard, Bolsward, Feankleaster, Hurdegaryp, Jubbega, Langezwaag/Luxwoude, Lemmer, Marssum, Oldeholtgade, Oudega (Sm) en Ureterp allemaal 75 jaar. Enkele wachten vierden dit met een excursie voor hun eigen leden, andere hielden een feestavond. De vogelwachten Wommels en Akkerwoude haalden de viering van hun jubileum in zodra dat zonder corona-beperkingen mogelijk was.

Feestjûn

Voor de eigen achterban organiseerden we een BFWW-Feestjûn op de echte verjaardag van onze Bond. Op 12 november begon de avond met een officieel gedeelte met toespraken van waarnemend voorzitter Henk Minkes en gedeputeerde Douwe Hoogland, een geschiedenisles door Inge van der Zee en het huldigen van de winnaars van de jubileumwedstrijden. Rein Hagenaars verraste de vijf genomineerden van de fotowedstrijd met een canvas van hun foto, de winnaars van de publieksprijs – Wieke Marije Bakker- en de juryprijs – Theo Wester – ontvingen daarnaast een prachtig fotoboek. De schrijver van het winnende verhaal kon helaas niet persoonlijk aanwezig zijn, maar het verhaal van Symke de Jong werd toch voorgelezen, bloemen en cadeau werden door het jubileumteam later thuis afgeleverd. Na het officiële gedeelte was er vooral veel ruimte om bij te praten, verder kon de tentoonstelling 75 jaar BFWW worden bekeken en luisterde Gurbe Douwstra de avond op met zijn prachtige liedjes. Als de avond één ding duidelijk maakte dan was het wel dat de aanwezige vogelliefhebbers bij de BFWW niet alleen 75 jaar geschiedenis hebben, maar ook nog graag een lange tijd met de BFWW vooruit willen!

Frysk FûgelFestijn

Om het jubileum niet alleen met onze eigen achterban te vieren, maar alle belangstellenden erbij te betrekken, organiseerden we op 10 september het Frysk FûgelFestijn. Deze dag bestond uit een mix van een kennisdag, een informatiemarkt, een braderie en een gezinsuitje. Dat alles werd samengebracht in een festivalsetting. Het festival vond plaats op het terrein van het bezoekerscentrum van Nationaal Park De Alde Feanen in Earnewâld. Het festival werd feestelijk geopend met een optreden van Syb van der Ploeg (zanger van de bekende band De Kast) en Wiebe Kaspers (bekend van Nim my mei dy mei, het gruttolied). Vervolgens konden bezoekers slenteren langs kraampjes op de braderie waar zowel eigen commissies aanwezig waren als een scala aan partnerorganisaties. Er was informatie te halen over het opzetten van vogels, het roken van paling, het werk van schilderes Iris de Boer, de verrekijkers van Foto Sipkes en nog veel, veel meer. Voor de kinderen was ook volop vermaak geregeld, van nestkasten timmeren en marshmallows roosteren tot een speurtocht. Een vijftal sprekers verzorgde lezingen voor goed gevulde tenten. Vooral Theunis Piersma (trekvoegelprofessor) trok veel bezoekers met zijn verhaal over de vraag waarom de Kievit wel steeds vroeger gaat broeden en de grutto niet. Op veel enthousiasme kon ook de elektrische Blaustirns, waarmee een rondvaart door de Alde Feanen gemaakt kon worden, rekenen. Tussen alle activiteiten door trokken de vogels van straattheater BirdAct veel bewonderende blikken. Al met al een bijzonder geslaagde dag met goed weer, een gemoedelijke sfeer en zonder vervelende incidenten. We mochten ruim 1200 bezoekers begroeten!

02 nazorg

2.1 Algemeen

Uit de informatie van de Boerenlandvogelatlas van 2020 blijkt dat de helft van alle Nederlandse weidevogelvrijwilligers in Fryslân actief zijn en dat zij met elkaar de helft van alle Nederlandse meldingen doen. De Fryske weidevogelpopulatie vormt bovendien bijna de helft van de Nederlandse populatie. Met andere woorden Fryslân is niet voor niets dé weidevogelprovincie, niet alleen in Nederland, maar wereldwijd. Dit feit geeft ons als provincie niet alleen een grote rijkdom op vogelgebied, maar ook een speciale verantwoordelijkheid om ons Fryske lânskip zo in te richten dat de weidevogels zich er thuis voelen.

De BFVW en haar vrijwilligers hebben die verantwoordelijkheid altijd bijzonder serieus genomen. Dat is ook de reden dat deze vrijwilligers ieder jaar weer met nieuwe moed maandenlang de vogels beschermen en monitoren. Op die manier zijn ze bovendien onze ogen en oren in het veld. Onze veldmensen geven vaak de eerste signalen af over veranderingen in dat veld. Deze signalen worden door ons als Bond weer meegenomen naar de diverse beleidstafels.

In onze provincie Fryslân bestaat 185.000 hectare grond uit grasland. Op 130.000 hectare daarvan doen onze nazorgers aan weidevogelbescherming en -monitoring. Met andere woorden de weidevogels op die hectares worden geteld, geregistreerd en indien nodig en mogelijk beschermd.

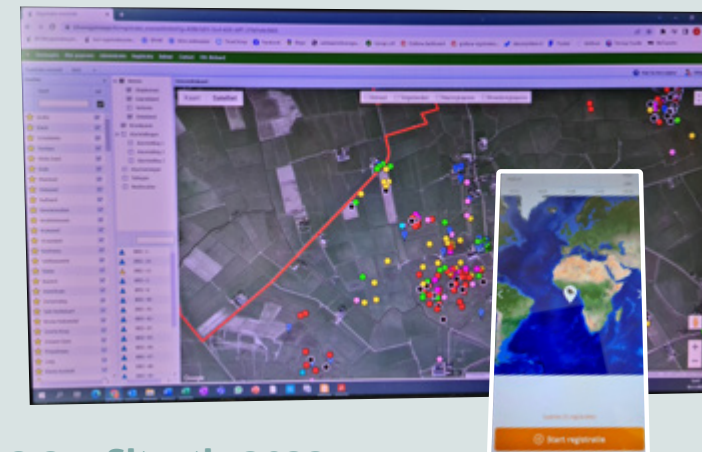
Via een samenwerkingsovereenkomst biedt de BFVW een garantie op die monitoring aan de zeven Friese agrarische collectieven. Die garantie geldt voor circa 60.000 hectare.

Binnen die garantiegebieden liggen de percelen waar maatregelen worden uitgevoerd vanuit het ANLb. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om uitgesteld maaien of verhoging van het waterpeil. Deze percelen beslaan samen circa 20.000 hectare. Door de uitrol van Aanvalsplan Grutto bestaat de verwachting dat het aantal hectares met weidevogelvriendelijk beheer de komende jaren toe zal nemen.

Het systeem waarmee onze nazorgers de gegevens over de vogels invoeren, is uniek. We werken met een gebruikersvriendelijke invoerapp die gekoppeld is aan de bfwvregistraasje-site. Nazorgers gaan met de mobiele telefoon in de hand het veld in en registreren wat ze vinden aan nesten en broedparen. Het vervolg van het nest kan worden bijgehouden: zijn de eieren uitgekomen, gepredeerd, verlaten of om een andere reden verloren gegaan?

Verder kunnen waarnemingen van alle verschillende vogelsoorten worden ingevoerd, net als waarnemingen van predatoren en hun sporen. We roepen onze nazorgers op, om alles wat ze in het veld aan vogels en hun predatoren tegenkomen, in te voeren met de app. Via de site kunnen de gegevens vervolgens worden aangepast, verplaatst of gewist. Ook kan men op de site een overzicht (in kaart- en tabelvorm) vinden van alle meldingen binnen een vogelwachtgebied.

Verderop doet onze commissie nazorg verslag van de situatie van de vier hoofdsoorten (kievit, grutto, tureluur en scholekster) in 2022.

2.2 Situatie 2022

Kun je na vier extreme jaren (extreem droog in 2018, 2019 en 2020 en extreem nat in 2021) ook in het vijfde jaar nog spreken van extreme weersomstandigheden als het weer wat anders uitpakt dan we gewoon vinden? Op het eerste gezicht niet, dan lijkt 2022 namelijk een vrij doorsnee jaar met meer dan gemiddelde resultaten. Maar als we inzoomen op periodes en gebieden, dan zien we een heel ander beeld. Dan wordt duidelijk dat periodieke droogte of kou voor problemen zorgde, maar dat lokaal grote hoosbuien ook een uitdaging voor weidevogellegfels betekenden.

We kwamen nat en winderig uit de winter. Tot in februari waren de velden nat, wat een hoopvol gevoel opriep bij veel kenners. Halverwege februari sloeg de wind echter om naar de oosthoek en het werd schraal en vooral 's nachts koud. De velden kleurden alsnog bruin en de natte landerijen droogden zienderogen op. Maart was daarna bijzonder droog en zonnig. Dit zorgde in combinatie met de gewoonte om water in Fryslân zo snel mogelijk af te voeren, voor zulke droge velden dat er voor de eerste kievitskuikens te weinig voedsel voor het grijpen was. Vele stierven dan ook al enkele dagen na uitkomen. April startte met sneeuw, waarna buien en wind zorgden voor gure omstandigheden. Het vocht in april kwam voor de

eerste gruttokuikens net op tijd, al zorgden regen en kou plaatselijk wel voor problemen voor de kuikens die verkleumden of verhongerden. Halverwege april brak droogte, zonnig lenteweer aan dat aanhield tot half mei. Een droge maand, waardoor het neerslagtekort overal weer opliep. Vanaf half mei werd de droogte doorbroken door korte, heftige storingen met flinke hoosbuien. Beelden van kievitseieren die wegdreven en kieviten die hun nest ophoogden tot een soort terpen waren geen uitzondering. Per regio was dit beeld wel heel verschillend, een hoosbui valt immers vaak erg plaatselijk, terwijl er enkele kilometers verderop geen water te bekennen was. De zomer begon in juli zeer droog.

En ja, is zo'n voorjaar dan nog extreem te noemen? Of moeten we ons erbij neerleggen dat de weersomstandigheden veranderen door de klimaatverandering en wordt het tijd om daarop te acteren?

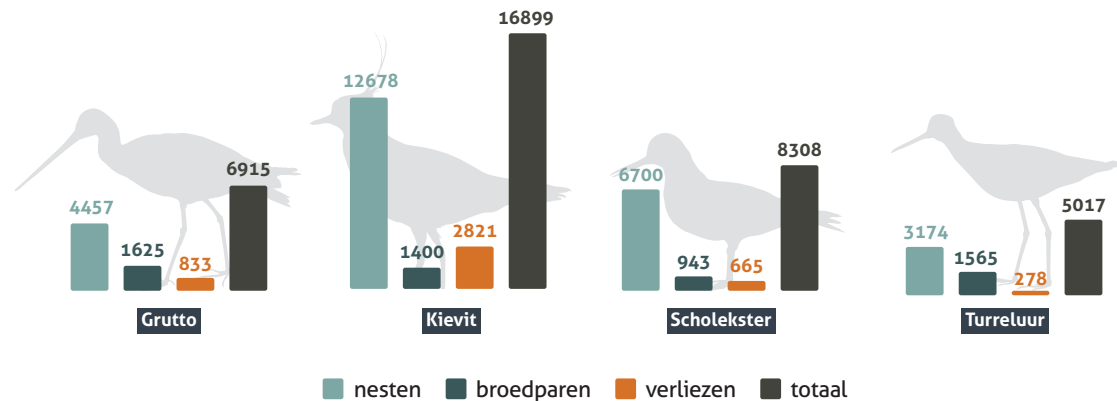
De redactie van het Jaarbericht 2022- Weidevogels in Fryslân bracht de vraag naar buiten of weidevogelbeheer klimaatbestendig gemaakt kan worden. Met andere woorden kunnen we voor de weidevogels de gevolgen van weersextremen proberen op te vangen, zodat hun broedsucces er minder door beïnvloed wordt?

Zo kun je te droge omstandigheden voorkomen door voldoende plasdrassituaties en verhogingen van het waterpeil te realiseren. Door de zachte winters sterft vegetatie niet af of blijft zelfs doorgroeien, waardoor al vroeg in het voorjaar de grassen en kruiden te hoog staan voor de kievit.

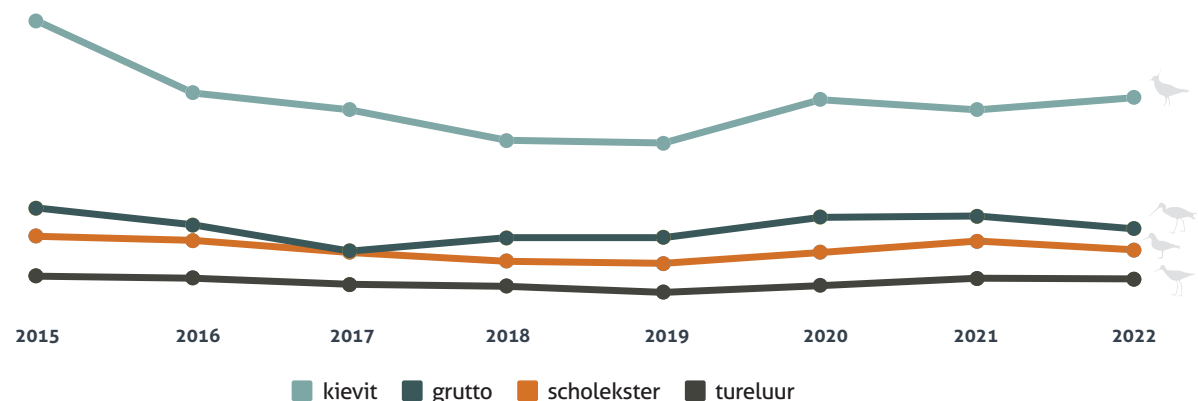
Hier is op in te spelen door in het najaar langer te beweiden of vroeg te beginnen met voorweiden. Een gezonde bodem heeft een sponsfunctie, waardoor die bodem veel meer water aankan in tijden van neerslagoverschot en dat vocht weer geleidelijk los kan laten in tijden van droogte. Dat dempt dus de gevolgen van extreem droge én extreem natte periodes.

**aantallen
in 2022**

Deze grafieken geven een beeld van de aantallen gemelde nesten, verliezen en broedparen in 2022. Meer informatie is te vinden in de teksten per soort.

**nesten en broedparen
incl. verliezen tot 2022**

2.3 Kievit

Terwijl in 2021 op 13 maart alle eerste eieren gemeld waren, werd in 2022 het eerste Fryske ei pas op 14 maart gevonden (zie verder onder kop eerste eieren). Daarna ging het seizoen met vliegende vaart van start, waarbij een week later al 230 kievitsnesten in het systeem gemeld waren.

Aan de binnengekomen meldingen is duidelijk te zien hoe grillig het seizoen verliep; werden op 30 maart nog ruim 200 meldingen per dag gedaan. Op 1 april was er bijna geen enkele melding. Op 7 april werd een vijftigtal meldingen gedaan, een dag later krap 270 en op 10 april werd zelfs de piek in meldingen bereikt. Met 437 meldingen op één dag oversteeg dit maximum ruim de piek van het jaar ervoor.

Opvallend is de daling in het aantal gemelde verloren gegane nesten. In het 'rampjaar' 2020 werd 30% van alle kievitsnesten verloren gemeld, in 2021 was dit 24% en in 2022 jaar nog 18%. Hoewel we weten dat niet altijd de status van nesten wordt bijgewerkt (uitgekomen, gepredeerd of anders verloren gegaan), geeft dit toch een goed beeld van de predatiedruk in de afgelopen jaren.

Bij deze willen we nog eens nadrukkelijk oproepen om altijd de status (is het nest uitgekomen, gepredeerd of anders verloren gegaan) van nesten in te voeren in het systeem. Er staan nog te veel nesten op status onbekend, wat het lastig maakt om uitspraken te doen over predatiedruk en andere verliesoorzaken.

Hoewel er dus veel minder nesten verloren zijn gegaan - en er daardoor waarschijnlijk minder herleg is geweest - is het aantal gemelde nesten hoger dan voorgaande jaren. Dat zou kunnen wijzen op hogere aantallen kievitsbroedparen die tot leggen komen. Zou het grote aantal kuikens dat in 2021 vliegvlug is geworden in 2022 zelf tot nestelen zijn gekomen, waardoor we nu een piek zien in de vestigingsfase? Dat zou een gunstig teken zijn dat bijvoorbeeld aangeeft hoe veerkrachtig grote vogelpopulaties kunnen zijn.

Trêdzjende ljippen (parende Kieviten).

Foto: Wiebe Palstra

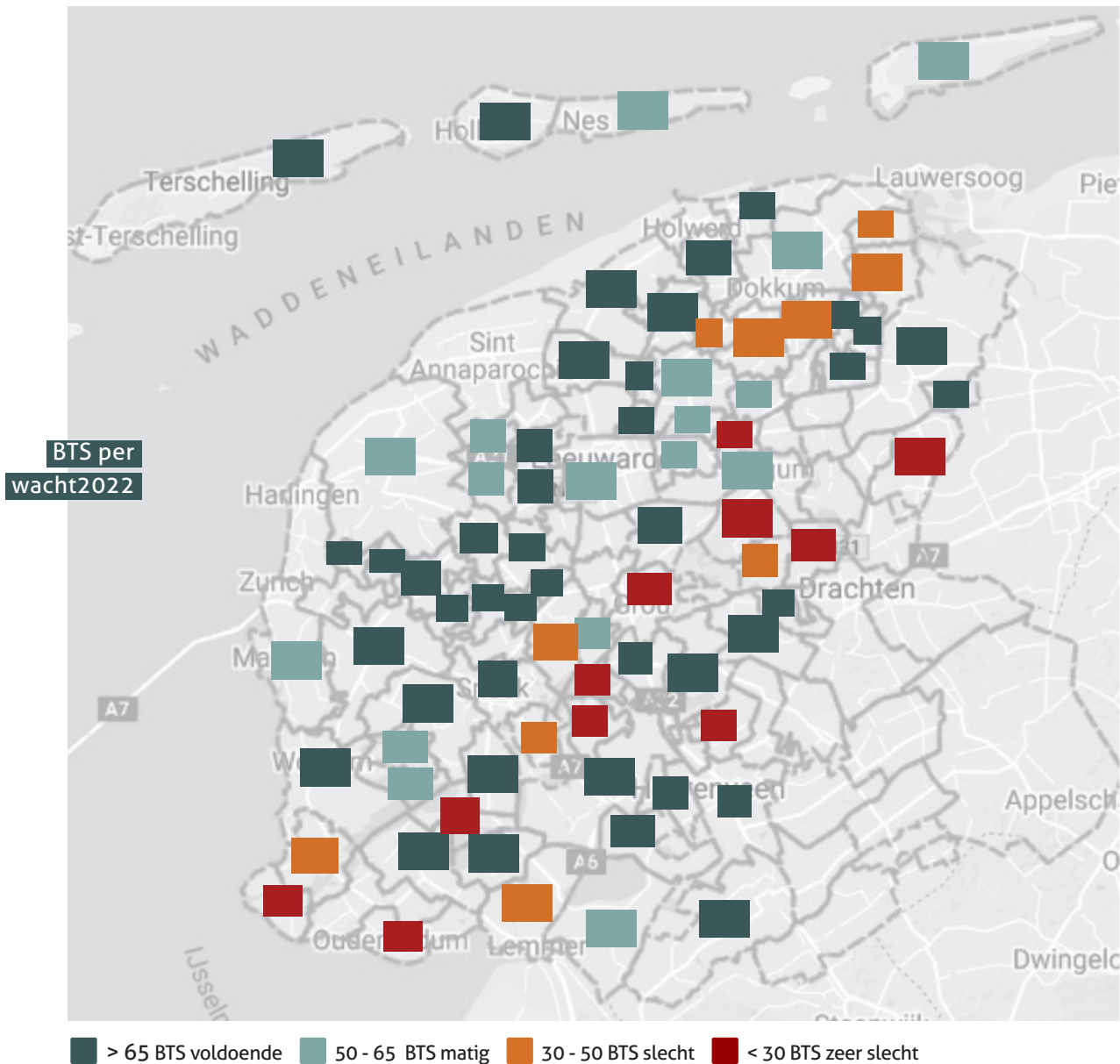
2.4 Grutto

Het eerste grutto-ei van 2022 werd op 30 maart gevonden door Jelle Hibma (74) uit Schettens. Hij deed die dag vrijwilliger beheer in de Filenspolder, bij Natuurmonumenten, waarvoor Hibma jaren heeft gewerkt. Bij zijn pensioen kreeg hij van Natuurmonumenten de toezegging dat hij de circa 20 hectare van de Filenspolder mocht beheren zolang hij daartoe in staat is.

In de Filenspolder ligt een plasdras, op peil gehouden door een molentje. Dit molentje was wat roestig en kon in deze droge periode met weinig wind de plasdras eigenlijk niet goed op peil houden. Jelle probeerde dit te verhelpen. Terwijl hij daarmee bezig was spotte hij een gruttostel dat niet ver van de pomp vandaan behoorlijk honkvast bleek. De skries (grutto) was alert en kwam steeds terug naar dezelfde plek. Jelle wilde toch even kijken en had het ei, dat in een met stro opgemaakt nest lag, na twee loopjes al gevonden.

Al met al kwam het aantal nesten en broedparen net niet aan de 7000 toe. De curve van het aantal binnengekomen meldingen was dit jaar wat afgeplat en uitgerekt. De niet al te hoge piek bleek wat vroeger uit te komen dan in 2021, waardoor de tweede alarmtelronde gehouden werd van 27 tot en met 30 mei.

Aan de hand van de aantallen alarmerende ouderparen tijdens de alarmtelrondes en de ingevoerde nesten en broedparen wordt het Bruto Territoriaal Succes (BTS), oftewel het broedsucces, bepaald. Dit jaar kwam dit BTS net niet op voldoende uit, terwijl het algemene beeld toch niet heel negatief was. 2022 was in elk geval een bovengemiddeld jaar, waar een flink aantal gruttokuikens vliegvlug werd.

Ook de grutto profiteert van natte omstandigheden.

Foto: Sjoukje Hamstra-Bouma

Het effect van hoge aantallen uitvliegende kuikens is bij de grutto niet direct het volgende jaar te zien in de aantallen nestelende vogels. Het grootste deel van de jonge vogels blijft namelijk minstens een jaar in het zuiden van Europa en reist pas het tweede of derde jaar weer terug naar onze contreien. We hopen dat we in de vestigingsfase van 2023 weer een plus kunnen zien als gevolg van de positieve uitvliegresultaten van 2021.

2.5 Scholekster en tureluur

Het gaat niet goed met de scholekster. Sinds 1996 is 65% van de in Fryslân broedende populatie verdwenen. Reden waarom er meer en meer aandacht komt voor deze soort. Uit recent onderzoek is bijvoorbeeld gebleken dat de scholekster niet alleen in de broedtijd uitdagingen tegenkomt. In het binnenland broedende scholeksters trekken 's winters naar het Wadden- en Deltagebied waar voedselgebrek zorgt voor wintersterfte en voor een slechte lichamelijke conditie van de oudervogels bij aanvang van de broedperiode.

Van de vier hoofdsoorten is de scholekster de enige soort die zijn kuikens lange tijd voert. Dit geeft de vogel de mogelijkheid om andere broedplekken te benutten. Een deel van de scholekster trekt naar de stad, waar het broedsucces iets beter is. Een aantal vogelwachten werkt sinds een paar jaar met nestplateaus voor de scholeksters. Een platform met grind op een paal die in een sloot of plasdras geplaatst wordt, waardoor grondpredatoren er niet bij komen. Een nieuwe vorm van kunstmatige nestgelegenheid die deze soort in de problemen een voordeel op kan leveren. In 2022 werden ruim 8300 nesten en broedparen scholekster gemeld in ons systeem, zo'n 9% minder dan in 2021.

De tureluuraantallen blijven de afgelopen jaren redelijk stabiel. Ook in 2022 bleek dit het geval. Er werd nog geen procent minder nesten en broedparen gemeld. Positief is dat er bijna 18% minder nesten als verloren zijn gemeld, waardoor aangenomen mag worden dat er een plus in aantallen uitgekomen kuikens was dit jaar.

De scholekster is een soort in de problemen.
Foto: Jappie Seinstra

Een waarschuwend tureluurouder.
Foto: Herman Postma

Eerste eieren

Halverwege februari bereidden we ons op het Bondsbureau van de BFVW nog voor op misschien wel een recordvroeg eerste Kievitsei. De winter was immers extreem zacht. De agenda werd wat minder vol geboekt, de regels en draaiboeken nog eens doorgelopen en de laarzen mét een lotterbakje in de auto gezet.

Dan beginnen ook al de eerste Kievitsparen zich af te zonderen van de groepen en gaan de eerste hijkjes 'oer de wjuk'. De wind sloeg echter in de oosthoek en het werd schraal en vooral 's nachts koud. De velden kleurden alsnog bruin en de tot dan toe natte landerijen droogden in geen tijd op. Het wachten begon, de pers begon al aan te dringen, nog geen ei? Hoe kan dat? We vertelden dat uiteindelijk de hormonen toch echt zouden gaan winnen van het weer.

Op 9 maart werd het eerste Kievitsei van Nederland gemeld, maar in Fryslân bleef het nog stil. Op maandag 14 maart om 12.29 uur kwam dan toch het verlossende telefoontje: Wietse Jan Dijkstra (45) uit Sint Annaparochie stond in de Workumerwaard bij een 'twake'.

Wietse Jan was al ruim een week in 'it frije fjild' van Fryslân, net als veel andere zoekers. Al eerder had hij ook op de Workumerwaard mooie kansen gezien en deze maandag wilde hij die kansen nog eens nalopen. Aangekomen op de Waard zag hij de doffer (het hijke, de Kievitsman) op een molshoop staan, zich uitslovend voor het 'moai skiere jokje' (het mooi vale sijke, Kievitsvrouwje). Het jokje ging naar de plaats waar Wietse Jan het nest dacht te weten en begon met strootjes te smijten. Dat was zeker een loopje waard! Wietse Jan vond het mooi opgemaakte nest met daarin niet één, maar twee Kievitseieren! En daarmee was Wietse Jan meteen ook de trotse winnaar van het eerste gemeente-ei van Súdwest Fryslân. Tot teleurstelling van sommige zoekers ging het frije fjild in die

gemeente meteen op slot.

De volgende dagen ging het snel met de gemeente-eieren. De ene na de andere melding kwam bij de BFWV binnen. De provinciekaart vulde van zuid naar noord mooi op, al hielden de eilanden zich niet aan dat patroon.

En toen kwam op 17 maart net na half vier een telefoontje binnen uit Oudehaske, Menno en Niko Boersma (11) meldden zich met een ei. De tweeling, die vorig jaar ook al het jeugdei van Fryslân gevonden had, hield ook nu weer de kieviten op eigen land goed in de peiling. Al dagen 'lazen' ze de lĳppen en plaatsten ze prikjes bij de mooiste kansjes, met het Jeugdaai 2022 als gevolg! Net op tijd overigens, want een half uurtje later kwam de volgende melding van een jeugdei alweer binnen, deze jonge vinder had dus helaas minder geluk. Volgend jaar beter, zeker omdat Niko en Menno dan bij de 'groten' mee gaan doen.

Zowel de jonge vinders als Wietse Jan werden in de Steateseal van het Provinciehuis in Leeuwarden gehuldigd. Wietse Jan ontving uit handen van Commissaris van de Koning Brok de Sulveren Lĳp en Niko en Menno kregen voor de tweede keer op rij het Sulveren Polske, uitgereikt door gedeputeerde Hoogland. Nu hebben beide jongens een eigen Polske!

Wietse Jan Dijkstra
uit St. Annaparochie

Niko en Menno Boersma
uit Oudehaske

Datum	Locatie	Vinder
14 maart	Provincie en Súdwest Fryslân (want in twake) op de Workumerwaard Terschelling in de noordoostelijke polder	 Wietse Jan Dijkstra uit St. Annaparochie Steven Klijn van Terschelling
15 maart	De Fryske Marren bij Haskerhorne Ameland in de Nesser Mieden	Wybe Jissink uit Oudehaske Selina Brouwer uit Buren
16 maart	Ooststellingwerf bij Haulerwijk Heerenveen bij Tjalleberd Opsterland, noordoostelijk van De Tynje	Heine Hut uit Haulerwijk Rinze van der Ploeg uit Kootstertille Symen Hoekstra uit Jelsum
17 maart	Achtkarspelen bij Gerkesklooster Smallingerland tussen Nijega en Smalle Ee Tytsjerksteradiel bij Aldtsjerk Schiermonnikoog, oostelijk van het dorp Weststellingwerf bij Spanga Leeuwarden bij Wergea Jeugdei, bij Oudehaske	Jappie de Bruin op eigen land Rinze van der Ploeg uit Koatstertille Age Sikma uit Aldtsjerk Jan Holwerda van Schiermonnikoog Jan en Wietse Jan Dijkstra uit St. Annaparochie Anne Symen Hoekstra uit Stiens
18 maart	Noardeast Fryslân tussen Kollum en Burum Waadhoeke bij Menaam Dantumadiel bij Readtsjerk	 Niko en Menno Boersma (11) uit Oudehaske Kees Veldman en Anne de Vries uit Surhuisterveen en Buitenpost Dick van Dijk uit Stiens Theo Rozendal uit Oentsjerk
19 maart	Harlingen oostelijk van stad	Frans Bauke de Vries uit Harlingen

In 2019 werd aan de BFVW door de Provincie de vraag gesteld of we een project konden bedenken rondom het verbeteren van de uitvliegkansen van weidevogels op maispercelen. Het geld zou gedeeltelijk uit de weidevogelfondsen komen en worden aangevuld met veenweidemiddelen. Vandaar dat de pilot zich op veengronden zou moeten afspelen. Ook was het praktisch en wenselijk om aan te sluiten bij al lopende projecten bij veenboeren rondom niet-kerende grondbewerkingen.

In 2020 startten we met het eerste jaar van deze pilot, die de lange titel 'Vergroten van de biodiversiteit in mais op veen met de kievit als gidsoort' meekreeg. In de wandelgangen werd de pilot aangeduid met 'mais op veen' of 'kievit op mais'. De BFVW was in 2022 voor het derde en afsluitende jaar wederom projectleider van deze pilot en we werkten hierin samen met LTO Noord en de provincie Fryslân.

Maispilot

Het broedsucces van de kievit is een goede indicatie van de voldoende beschikbaarheid van wormen en emelten (volwassen vogels) en van kruipende en laagvliegende insecten (kuikens) en daarmee van de stand van de biodiversiteit.

In de gangbare teelt is het maisland een zogenaamde ecologische val voor de kievit. Op het moment dat de vogel op zoek is naar een gunstig broedbiotoop lijken de maisvelden op hun originele biotoop (de steppen zoals die nu nog in Siberië en Lapland voorkomen), en zijn daarmee bijzonder aantrekkelijk voor deze weidevogel. De vogel kan vanaf het nest goed om zich heen kijken, de zwarte grond geeft extra warmte af op koude dagen en de vegetatie, die de hele winter ongemoeid is gelaten, kan op het juiste moment voor voldoende insecten zorgen.

De kievit begint in maart eieren te leggen, helaas moet na enkele weken de boer het land meerdere malen bewerken om de mais in te kunnen zaaien. Mocht het broedsel dit al overleven (vaak door veel inspanning van vogelwachters) dan is de omgeving rondom de broedende kievit ingrijpend veranderd. De eerder aanwezige vegetatie en het bodemleven is ondergeploegd. Niet alleen heeft dit de mogelijkheid tot verschuilen vernietigd, op het moment dat de kuikens uit het ei kruipen zullen de door de kievit verwachte insecten er niet zijn.

De maisvelden hebben dus in eerste instantie een aantrekkende werking op de kievit, gaandeweg het seizoen blijkt echter dat diezelfde velden zorgen voor een zeer slecht broedsucces. Centrale vraag van de pilot was, of er manieren zijn om de biotoop van het maisveld zo te veranderen, dat de kievit er voldoende broedsucces kan halen.

De volgende maatregelen konden binnen deze pilot worden ingezet:

- Strokenfreen in plaats van ploegen
- Verhogen van het waterpeil
- Aanleg van kruidenrijke randen rondom het maisperceel
- Braakstroken

De deelnemende boeren (5 percelen van ieder 3 hectare) kregen een vergoeding om het inkomstenverlies dat de maatregelen opleveren te compenseren.

Zoals gezegd was 2022 het laatste jaar van de pilot. Door de weersextremen is het lastig om tot een duidelijke uitkomst van het project te komen. Wel zijn er duidelijke aanwijzingen dat de inzet van niet-kerende grondbewerkingen zorgt voor meer wormen op het maisperceel (al zitten die voor kieviten vaak te diep) en dat de kruidenrijke randen zorgen voor meer kruipende insecten en voor meer schuilmogelijkheid voor de kievitskuikens. Waar verhuizen naar aantrekkelijkere percelen in de buurt geen optie was (ondanks verhogen van waterpeilen, waardoor sloten overgestoken konden worden), bleken de verschillende maatregelen tot uitvliegende kuikens te kunnen leiden. Voorwaarde is dan wel dat de predatie onder controle is.

Het droneteam van de BFVW bestaat uit maar liefst 48 personen. In 2022 zijn er 24 nieuwe piloten opgeleid. Inmiddels kunnen wij deze opleiding intern verzorgen, er staan vier trainers/veldbegeleiders klaar om de nieuwelingen alle kneepjes van het vak bij te brengen. Op dit moment zijn er twaalf drones beschikbaar met elk een eigen pilotenteam. Acht van deze drones zijn in bezit van de BFVW, de andere vier zijn door lokale vogelwachten aangeschaft. Voorgaande cijfers gaan over de drones met warmtebeeldcamera, die alleen in de vroege ochtenduren kunnen vliegen, de inzet is vrijwel altijd binnen het broedseizoen. Dat geeft de piloten ruimte om op andere tijden en plaatsen te vertellen over het werk dat ze met de drones doen ter bescherming van de weidevogels. Zo zijn er acht presentaties gegeven op scholen, open dagen en in september op ons eigen Frysk FûgelFestijn.

Droneteam

Tegelijkertijd blijft de techniek niet stilstaan en wil de BFVW voorop blijven lopen in nieuwe monitoringstechnologie. Daarvoor is in 2022 een eerste pilotjaar gedraaid met een zelflerende drone, oftewel een drone met Artificial Intelligence (AI)-software.

Door veel luchtfoto's van nesten, eieren en kuikens te nemen, ze te benoemen en die kennis aan de software toe te voegen, 'leert' de dronesoftware om in toekomstige situaties de omstandigheden zelf te herkennen en te benoemen. Deze techniek kan worden toegepast zolang het buiten licht is, wat een groot verschil maakt in het te bevliegen oppervlakte per dag. Dit eerste jaar is gebruikt om de software veel informatie te geven. In 2023 zal bekeken worden of de drone daadwerkelijk in staat zal zijn om zelf nesten op te sporen.

Binnen het RAS-project (wat staat voor Retrapping Adults for Survival) worden kuikens en volwassen kieviten en scholeksters gevangen, geringd en van alle kanten opgemeten. Het vangen gebeurt met zogenaamde vangkooien die boven het nest op scherp worden gezet.

Dit vangen is intensief en tijdrovend werk. Soms worden geringde vogels in volgende jaren opnieuw gevangen of worden ringen afgelezen. Aan de hand van die meldingen kunnen wetenschappers dan iets zeggen over de leefwijze en voorkeuren van deze vogels.

RAS ljip-strânljip

Ringgroep Noardlike Fryske Wâlden is niet enthousiast over de scholekster in het afgelopen jaar. De lokale weersomstandigheden zorgden eind april (normaal gesproken de periode waarin de leg zijn piek bereikt) voor veel droogte, ook de predatiedruk was hoog. Er viel eind mei dan toch neerslag, net op tijd voor de grotere kuikens. Er konden nog 21 kuikens geringd worden, de meeste daarvan kwamen van nesten op daken en industrieterreinen, een enkel kuiken kwam op mais uit het ei.

Naast de 21 kuikens, konden er eveneens 40 adulten worden geringd. Ook ringgroep Bolsward is niet onverdeeld tevreden over 2022. Sommige soorten deden het goed, zo kond er een recordaantal van 93 gruttokuikens geringd worden. De kluut deed het eveneens goed met 38 bijna vliegvlugge kuikens. Daar tegenover staan de lage aantallen kievit en scholekster die geringd konden worden. Van de kievit werden slechts vijf kuikens geringd en van de scholeksters slechts vier. Een bedroevend laag aantal. Ringgroep Franeker meldde 20 geringde scholeksterkuikens en 79 nieuw geringde adulten, daarnaast waren er ook 21 terugvangsten.

Een mooie terugmelding kwam er uit het door de Provincie aangelegde natuurgebied Rohelstermieden-west. Daar vestigde zich een sijke (kievitsvrouw) met ringcode witA, wit 5 op een plasdras. Het vrouwtje blijkt geringd te zijn op 15 mei 2017 op een laag graslandperceel langs de Kûkhersterwei bij Twijzelerheide.

Het sijke witA, wit5 in 2022

Foto: Jeffrey Huizenga

Het sijke als bijna vliegvlug kuiken in 2017.

Foto: Jeffrey Huizenga

Grutsk op ús Greidefûgels

In 2018 startte de campagne Grutsk op ús Greidefûgels met de BFWW als projectleider en Provincie Fryslân als opdrachtgever. Deze bewustwordingscampagne is gericht op agrarische ondernemers op het platteland. Ieder jaar draait de campagne rond een specifiek thema. In 2022 was het thema 'dongje (bemesten)', daarvoor zijn vernatten, zaaien, beschermen en 'gewurde litte' als jaarthema's langs gekomen. Doel is iedere keer de agrariërs bewust maken van het feit dat ook zij iets voor de weidevogels kunnen doen en ze concrete adviezen geven over de manieren waarop dat kan. De agrariërs worden bereikt via het blad Onze Weidevogels (in samenwerking met Agrio uitgeverij), via brievenbuspakketten en via sociale media. In het campagneteam draaien naast de BFWW en de Provincie ook diverse boerenorganisaties en onderwijsinstellingen en It Wetterskip mee.

Vanaf het begin van de campagne tot nu hebben 740 boeren met één of meerdere acties van Grutsk meegedaan. Ook 15 loonbedrijven en 96 vogelwachten deden mee. Tezamen hebben zij ervoor gezorgd dat er in Fryslân 3110 gele sleepslangbeschermers (nestspannen), 990 kruidenpakketten, 150 plasdraspompjes, 45 vernattingsadviezen, 190 'gewurde litte'-bordjes en 130 'ik dongje rûch'-bordjes hun weg vonden naar de Fryske landerijen.

Kuikens in het land, poes in de mand

De bewustwordingscampagne 'Kuikens in het land, poes in de mand' kreeg ook in 2022 een vervolg. Doelgroep van de campagne zijn alle kattenbezitters op het platteland en aan de rand van steden en grote dorpen. Doel is, om deze kattenbezitters bewust te maken van het feit dat hun huisdier of boerderijkat in het donker grote afstanden aflegt door de weilanden en daarbij weidevogelkuikens (kan) doden. Daarom is het belangrijk om de katten vooral 's nachts binnen te houden. Er is voor gekozen om de campagne niet verwijtend op te zetten, maar humoristisch en positief. Veel partijen spreekt dit idee aan. De BFWW is projectleider, maar de campagne wordt ondersteund door de Provincie Fryslân, het KollektivenBeried Fryslân met de zeven agrarische collectieven, It Fryske Gea, de Friese Milieu Federatie, Vogelbescherming Nederland, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Ook verschillende agrarische collectieven vanuit de provincie Overijssel, Zuid-Holland en Utrecht zijn inmiddels aangehaakt.

Ook in 2022 waren Paul H. Loonstra pers- en communicatiebureau en Custard on- en offline communicatie verantwoordelijk voor het campagneplan. Vanuit de BFWW was Age de Jong projectleider. In een filmpje en op foto's geeft Emiel Stoffers, gezicht van de campagne en voorman van de populaire band De Hûnekop, samen met kat-acteur Gurbe (in het echt Abatutu genaamd) aan hoe het zou moeten. Dit materiaal was de basis voor een online advertentiecampagne, waarmee zeker 150.000 kattenbezitters en/of vogelliefhebbers werden bereikt. Verder was de advertentie te zien op 15 streekbussen in Fryslân en op 50 bushokjes. Via nog eens 110 spandoeken werd de campagne extra zichtbaar op het platteland.

Ook de komende jaren zal de campagne doorgaan. Er wordt echter gedacht aan een wat andere opzet, waarbij minder de massamedia en meer de lokale media zullen worden ingezet. Dit om weer een ander deel van de doelgroep te kunnen bereiken.

03 broedzorg

3.1 Algemeen

In het vorige hoofdstuk is uitgebreid ingegaan op de nazorg van de BFWW, daarbij zoomden we in op de vier zogenaamde hoofdsoorten (kievit, grutto, tureluur en scholekster). De BFWW beschermt en monitort echter nog veel meer soorten.

Onze commissie broedzorg houdt zich bezig met al deze andere soorten. Vrijwilligers zorgen voor allerlei soorten nestgelegenheden, van zwaluwtillen tot nestkasten voor kerkuilen. Verder worden ook soorten geringd en kunnen onze vrijwilligers informatie over zo'n 250 verschillende vogelsoorten registreren.

Van 162 van die soorten werden één of meer registraties gedaan en van 139 soorten werd zeker 1 broedpaar of nest gemeld in ons registratiesysteem. Van hele algemene soorten komen vanzelfsprekend de meeste meldingen binnen. De top drie bestaat in 2022 uit de spreeuw, de kokmeeuw en de grauwe gans. Als we alleen naar broedende vogels kijken, dan ziet de top drie er wat anders uit, dan voert de kokmeeuw de lijst aan, gevolgd door boerenzwaluw en wilde eend.

Duidelijk is dat de meeste meldingen van de spreeuw bestaan uit waarnemingen. De bulk van die ruim 40.000 gemelde exemplaren komt uit Vogelwacht Heerenveen waar een aantal meldingen met aantallen zijn gedaan van spreeuwenwolken. Mooi dat er bij deze vogelwacht zoveel aandacht voor deze algemene soort is! Als nog meer vogelwachten meldingen van spreeuwenwolken gaan doen, dan kunnen we deze soort vast in nog veel grotere aantallen in ons systeem terugvinden.

Bij deze oproep om vooral dit soort waarnemingen te registreren, dat geeft een mooi totaalbeeld van welke vogels zich wanneer waar in de provincie bevinden!

Ieder jaar worden er ook bijzondere soorten als broedpaar gemeld. Zo meldde Vogelwacht Oosterzee een broedpaar tje buidelmees. Vogelwacht Kollum meldde niet alleen een broedpaar dodaars, maar ook een broedpaar goudvink. En Vogelwacht Eestrum meldde een broedpaar zomertortel. Deze prachtige kleine duivensoort staat als kwetsbaar op de Rode Lijst en ieder broedpaar is daarom meegenomen. Van de lijstaanvoerder onder de nesten en broedparen, de kokmeeuw, komt twee-derde van de meldingen van Vogelwachten Terschelling en Harlingen/Kimswerd (Hegwiersterfjild) die daar grote kolonies broedende kokmeeuwen meldden.

Binnen de waarnemingen zien we ook dit jaar weer bijzondere soorten terug. De grote trap bijvoorbeeld is een bijzonder zeldzame soort. Tijdens de winter van 21-22 bevond zich geruime tijd een grote trap in de Workumerwaard, de soort is daar ook gemeld als waarneming. Ook de melding van het bokje, onze kleinste snippensoort, is bijzonder. Niet alleen omdat de populatie niet zo groot is, maar vooral omdat ze bij donker actief zijn en overdag in rust vrijwel volledig opgaan in hun omgeving.

De spreeuw is de absolute nummer 1 in gemelde aantallen exemplaren.

Foto: Wiebe Palstra

Top 20 meest gemelde soorten

(nesten+broedparen+waarnemingen)

Spreeuw	42925
Kokmeeuw	9062
Grauwe gans	4363
Boerenwaluw	2368
Wilde eend	2350
Meerkoet	1956
Roek	1854
Kuifeend	1579
Brandgans	1331
Veldleeuwerik	1051
Koolmees	1000
Huiswaluw	930
Visdief	912
Kemphaan	875
Slobeend	844
Graspieper	821
Oeverwaluw	787
Kluut	777
Tafeleend	774
Pimpelmees	634

soorten met slechts 1 geteld exemplaar

(nesten+broedparen+waarnemingen)

- Bokje
- Boompieper
- Buidelmees
- Draaihals
- Glanskop
- Grauwe klauwier
- Grote stern
- Grote trap
- Klapekster
- Noordse stern
- Oehoe
- Ortolaan
- Strandplevier
- Zomertortel

De strandplevier is een van de soorten die slechts eenmaal is gemeld in 2022 (door Vogelwacht Ameland- Nes/Buren).

Foto: Herman Postma

Helaas zijn ruim 700 van de ruim 7800 nestlocaties niet voorzien van een code. Hierdoor kan er niet een vogelsoort aan de nestgelegenheid (nestlocatie) gekoppeld worden. We willen alle vogelwachten met ongecodeerde nestlocaties dan ook oproepen om die locaties alsnog van een code te voorzien.

3.2 Nestkasten

Het aantal nestlocaties dat in ons systeem geregistreerd staat, blijft stijgen. Eind december 2022 stonden er bijna 8000 kunstmatige nestgelegenheden geregistreerd in ons systeem. Ruim 6500 daarvan betreft kasten voor diverse soorten zangvogels.

De grootste groep nestkasten bestaat uit mezenkasten (ruim 5700). In 987 van die kasten hebben kool- of pimpelmezen een nest gebouwd. Nog eens 132 werden gebruikt door broedpaartjes van andere soorten zoals bonte vliegenvanger, huis- of ringmus, boomklever of -kruiper en winterkoning.

Ook vliegenvangers maken gebruik van nestkasten, al dan niet speciaal voor hen ontworpen. Zo werden er in totaal 35 nesten en broedparen van een bonte vliegenvanger gemeld, 32 daarvan zijn gekoppeld aan een nestkast. 14 van die kasten zijn speciale vliegenvangerskasten, de overige 18 waren mezenkasten.

De grauwe vliegenvanger wordt minder geregistreerd, 15 nesten en broedparen het afgelopen jaar, slechts 1 daarvan is gekoppeld aan een nestlocatie en dat was ook nog eens geen vliegenvangerskast.

Top 10 bezetting nestkasten (zangvogels)

610 – Koolmees

387 – Pimpelmees

128 – Spreeuw

78 – Ringmus

32 – Bonte vliegenvanger

14 – Boomklever

12 – Huismus

3 – Gekraagde roodstaart

2 – Winterkoning

2 – Boomkruiper

Van de boomklever werden 15 nesten in een mezenkast geregistreerd in 2022 en slechts 1 daarbuiten. In totaal staan in 2022 16 broedgevallen en 17 waarnemingen in het BFWV-systeem.

Foto: Wiebe Palstra

De bonte vliegenvanger heeft een voorkeur voor broeden in een nestkast. Dat hoeft niet persé een vliegenvangerskast te zijn; een ruime helft van de geregistreerde nesten en broedparen (totaal 35) werden gemeld in een mezenkast.

Foto: Willy Dikkers

3.3 Zwaluwen

In Fryslân komen vijf soorten zwaluwen voor: de huiszwaluw, de boerenzwaluw, de gierzwaluw, de oeverzwaluw en de nachtzwaluw. Van de eerste vier soorten houdt de werkgroep zwaluwen zo veel mogelijk gegevens bij. Ook verstrekt de werkgroep (informatie over) diverse kunstnestgelegenheden, zoals kunstnesten voor de huiszwaluw en betonnen zwaluwwanden voor de oeverzwaluw.

Jarenlang heeft Gerard Tamminga deze groep alleen gecoördineerd. Eind 2022 is Claas Frankena erbij gekomen, daar is de commissie broedzorg heel blij mee. Net als met de hulp van de nieuwe secretaris, Jan Hendrik Beek. En meer hulp is nog altijd bijzonder welkom!

De meest ingevoerde soort is ieder jaar de boerenzwaluw. Veel nazorgers nemen bij het bezoek aan de boer ook even de aantallen boerenzwaluwen in de stal mee. Een goede zaak die nog wel wat meer onder de aandacht mag komen. De werkgroep zwaluwen gaat jaarlijks uit van een stevige ondertelling van de aantallen zwaluwen in ons systeem. Samen met Sovon wordt gekeken waar hiaten zijn en hoe er op die plaatsen ook tellers kunnen komen. Zo zijn er dit jaar van slechts 42 vogelwachten resultaten binnengekomen rondom zwaluwen.

We roepen daarom alle wachten op om hier meer aan te doen! Mochten er binnen de vogelwachten geen zwaluwen voorkomen, wat niet voor alle soorten ondenkbaar is, voer dan één keer een nultelling op broedparen in. Dat geeft de werkgroep ook al heel veel informatie.

Voor 2022 komen de aantallen boerenzwaluwen veel hoger uit dan in 2021, maar nog iets lager dan 2020. Hetzelfde beeld zien we bij de gierzwaluw. Van de huiszwaluw werden de hoogste aantallen in drie jaar gemeld, maar van de oeverzwaluw kwamen de laagste aantallen in drie jaar binnen.

Zwaluwen zijn pure insecteneters, één van de redenen dat zij het moeilijk hebben zijn de dalende aantallen insecten. Hierdoor wordt het lastig om te overleven, laat staan om veel jongen groot te brengen.

nesten en broedparen zwaluwsoorten

■ Boerenzwaluw ■ Huiszwaluw
■ Oeverzwaluw ■ Gierzwaluw

3.4 Blaustirns (zwarte stern)

Zwarte sternren kwamen in Fryslân vrij veel voor tot halverwege de vorige eeuw. Rond de Tweede Wereldoorlog waren er zo'n 3000 tot 4000 broedparen in onze provincie. Door o.a. het vastleggen van het waterpeil verdween de mogelijkheid voor de stern om nesten te bouwen, waardoor de soort terugliep naar een populatie van 150-200 paren.

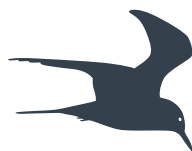
Onze wurkgroep blaustirns (werkgroep zwarte stern) verzorgt nestvloten waarop de zwarte stern kan broeden, zodat de vogel niet helemaal uit Fryslân verdwijnt. Het lijkt erop dat de populatie - hoewel nog steeds erg kwetsbaar - nu redelijk stabiel is. Zonder de tijd en energie die onze vrijwilligers in dit project steken, was de zwarte stern waarschijnlijk geen broedvogel meer geweest in onze provincie.

Afgelopen jaar waren 179 nestvloten bezet met een broedpaartje zwarte stern. Dit aantal is helaas flink lager dan vorig jaar, maar het ligt nog altijd boven het gemiddelde van 166. De 179 nesten waren verdeeld over 12 locaties.

In 2022 werden (wederom) de grootste aantallen van bezette vlotjes gemeld vanuit Goëngahuizen (It Eilân-West en Kobbelan). Samen zijn deze locaties goed voor 74 broedgevallen, vooral It Eilân heeft broedgevallen moeten inleveren. Voor het eerst werd een broedgeval gemeld op de locatie Jurjenslân, Izakswiid (Alde Feanen), misschien het begin van een nieuwe kolonie?

Wat opvalt in de trendlijn is dat de landelijke trend een lichte daling laat zien sinds 2015, terwijl de Friese lijn stabiel is, mogelijk zelfs licht stijgt. Dit is mede te danken aan het vele werk van de toegewijde 'blaustirnsminskers'!

Locaties met een bezetting zwarte stern (Blaustirns)

De Putten - De Leijen	8
De Leijen, De Tike	5
It Eilân-West, Goëngahuizen	38
Jurjenslân, Izakswiid (Alde Feanen)	1
Kobbelan, Goëngahuizen	36
Smalle Ee	20
Brandemeer, noord, Oldelamer	20
Brandemeer-zuid, Oldelamer	18
Tjonger (Landlust), Langelille	10
Tjonger (Langelille), Langelille	11
Helofytenfilter, It Easterskar	12

Totaal nesten blaustirns (Fryslân)

1996	179
1997	143
1998	149
1999	158
2000	148
2001	193
2002	148
2003	191
2004	169
2005	141
2006	142
2007	139
2008	122 laagste
2009	157
2010	166
2011	174
2012	196
2013	198
2014	194
2015	171
2016	202
2017	193
2018	158
2019	178
2020	152
2021	218 hoogste
2022	179

3.5 Uilen en roofvogels

De Kerkuilenwerkgroep Friesland heeft de regie over de bescherming van de kerkuilen. De BFVW faciliteert de werkgroep met het registratiesysteem en met middelen die nodig zijn voor beschermingsmiddelen en instructieboeken.

De werkgroep kreeg eind 2022 te maken met een groot verlies. Oprichter en voorman Johan de Jong kwam op 7 december op de leeftijd van 81 jaar te overlijden. Johan wilde niet als redder van de kerkuil te boek staan. Dat vond hij geen recht doen aan alle anderen die zich ook jaren voor het behoud van de kwetsbare vogel hebben ingezet. Maar vraag het anderen en ze wijzen allemaal naar de man uit Ureterp. Zonder zijn jarenlange onderzoek en vindingrijke beschermingsplannen was de kerkuil nog steeds aanvoerder van de Rode Lijst van bedreigde soorten.

Johan was meer dan 50 jaar het boegbeeld van de kerkuilenwerkgroep en pleitbezorger voor de bescherming van deze prachtige vogels. Zowel in Fryslân als ook in de rest van Nederland. In diezelfde periode deed hij veel onderzoek naar de kerkuil, hetgeen resulteerde in het schrijven van twee belangrijke boeken over de kerkuil. Voor de BFVW heeft Johan ook enkele jaren in het hoofdbestuur gezeten en in de redactie van de Vanellus. We verliezen in Johan een bevlogen en kundige vogelman, de werkgroep zal nu zonder zijn bezielende leiding het goede werk door moeten zetten.

Waren er in 1973 nog maar vijf paartjes kerkuilen over in Fryslân, mede door de inspanningen van deze werkgroep broeden er in goede jaren nu weer ongeveer 500 broedparen.

De kerkuil deed het in 2022 wat beter dan het jaar ervoor. Er werden meer eieren en kuikens op de nesten gemeld. Bij het schrijven van dit verslag is al duidelijk dat er weer veel muizen in de Fryske velden aanwezig zijn, een goed teken voor de verschillende uilen- en roofvogelsoorten.

Naast uilen worden ook roofvogels geringd door deze ring-groepen. Koplopers bij de roofvogels is dit jaar de bruine kiekendief, die met 101 nesten en broedparen geregistreerd staat (in 2021 nog 61). Runner up is de buizerd met 78 nesten en broedparen (in 2021 132) en de top drie wordt compleet gemaakt door de torenvalk met 29 nesten en broedparen (in 2021 23).

Bij de vergelijking met 2021 valt op dat zowel bruine kiekendief (40 nesten en broedparen meer) als torenvalk (6 nesten en broedparen meer) het in 2022 heel goed gedaan hebben. Voor de buizerd ziet deze vergelijking er heel anders uit. Met een afname van 54 nesten en broedparen (41%) is het beeld beslist ongunstig. Uit onderzoek is gebleken dat er buizerds gestorven zijn door de vogelgriep. De buizerd blijft in de winterperiode in onze provincie, waar dan ook in grote getale met vogelgriep besmette ganzen verblijven, verzwakte en zelfs al gestorven griepslachtoffers zijn een makkelijke prooi voor de buizerd, wat dus kan leiden tot de dood van de buizerds.

Torenvalken zijn echte muizeneters en zullen zich niet te buiten gaan aan gans of eend en de bruine kiekendief trekt massaal naar het zuiden voor de winter zich aandient. Bovendien staat die laatste soort niet bekend als aaseter, zoals de buizerd dat wel is.

De werkgroep wil vogelwachten met uilen in hun gebied nog oproepen om die vooral te melden in het BFVW-systeem (en niet alleen op Facebook)!

Wilsters

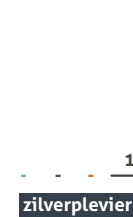
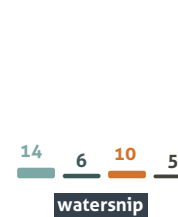
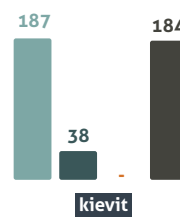
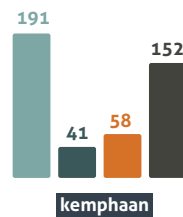
3.6 Wilsters (goudplevieren)

Tegenwoordig is er een hechte samenwerking tussen de wilsterflappers, verenigd in Het Friesche Vogelvaardersbelang (opgericht in 1909) en het team van BirdEyes van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG), die samen met hun collega's aan het Koninklijk NIOZ op Texel de ecologie van trekvogels onderzoeken. De onderzoekers van de vakgroep trekvogel ecologie aan de RUG profiteren van de inzet van de wilsterflappers met hun efficiënte vangtechnieken en hun uitzonderlijke veldkennis wat gedrag en algehele conditie van de vogels betreft. Dit samenspel tussen de ecologische wetenschap en de 'burgerwetenschap' van de veldwerkers levert onschatbare gegevens op, die helpen de samenhang tussen de trekvogelstand, klimaatverandering en de ecologische omstandigheden beter te begrijpen.

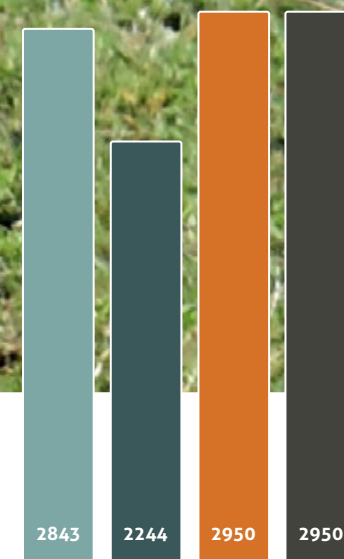
Door over te stappen van 'oogsten' uit de natuur naar het ondersteunen van de biodiversiteit leveren de wilsterflappers niet alleen een bijzondere bijdrage aan de wetenschap, maar is deze vorm van immaterieel erfgoed ook behouden gebleven. Dit samenspel heeft ertoe geleid dat Het Friesche Vogelvaardersbelang vanaf juni 2022 is bijgeschreven in het Netwerk van immaterieel erfgoed. We gaan in 2023 proberen ons bij te schrijven in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland. Sinds juni 2022 is het aaisykjen als traditie al opgenomen in deze Inventaris. Toevoeging van het wilsterflappen zou hierop een mooie aanvulling zijn.

in 2022 geringde soorten met hun aantallen in voorgaande jaren

geringde goudplevieren in de afgelopen vier jaar

2019 2020 2021 2022

04 educatie

4.1 Jeugd

De commissie educatie ondersteunt de wachten bij het opzetten van jeugdafdelingen en bij het lesgeven aan basisscholen. Ook organiseert de commissie jaarlijks een Jeugdfûgelwachtdei. Dit jaar organiseerde Vogelwacht Workum e.o. deze Jeugdfûgelwachtdei op 11 juni. In Workum werd datzelfde weekend ook het Weidevogel-festival van collectief Súdwestkust gehouden, de Jeugdfûgelwachtdei kon daarmee mooi worden gecombineerd. Maar liefst 170 kinderen waren aanwezig op de Workumerwaard deze dag. De kinderen konden onder andere kennis opdoen over vogels en bijen, vliegen met een drone, slootje vissen en polsstokspringen. De Jeugdfûgelwachtdei 2022 was een zeer geslaagde dag. Dankzij het enthousiasme van kinderen, begeleiders en organisatie en dankzij het stralende weer.

Ook tijdens de Jeugdfûgelwachtdei werd met de weidevogeldrone gevlogen.

Foto: Esther Bouwsma

Met een polsstok over de sloot springen, dat is nog best wel spannend zo'n eerste keer.

Foto: Esther Bouwsma

4.2 Volwassenen

Vanuit het LIFE IP project GrassBirdHabitats is er Europees geld beschikbaar voor de BFWW om de omvang en de kwaliteit van onze vrijwilligerspool op peil te houden. Medewerker René van Dam lanceerde daarom in 2022 de basiscursus weidevogelbeschermer (nazorger). Twee groepen met samen 33 nieuwelingen kregen tijdens elke twee avonden de theorie uitgelegd over weidevogelgedrag, manier van beschermen en monitoren en contact met de boer. Vervolgens werden deze enthousiaste mensen gekoppeld aan een lokale vogelwacht in hun woonomgeving. Daar leerden ze in de praktijk wat het inhoudt om nazorg te verrichten. De aanmelding voor de beide

cursussen verliep zo snel dat binnen enkele dagen alle plaatsen bezet waren. In 2023 zal daarom zeker met drie cursusgroepen gestart worden.

Naast deze basiscursus organiseerden we nog verscheidene andere cursussen en trainingen, al dan niet online. Zo werd op 7 maart en 31 maart een predatieherkenningscursus bezocht door 23 deelnemers. Tijdens deze cursus werd aan de hand van sprekende beelden uitleg gegeven over sporen van predatoren. Hoe herken je aan uitwerpselen, eiresten en sporen in het land of er bijvoorbeeld een vos, marterachtige of rat langsgelopen is. Na de pauze werd aan de hand van in het veld verzamelde eiresten aan forensische opsporing gedaan; zijn er sporen op de eidoppen te vinden die de dader ontmaskeren? Bij de aanschaf van een drone komt heel wat kijken, welke is de beste voor het opsporen van weidevogelnesten, hoe krijg je zo'n ding verzekerd en welke opleiding is er nodig? Via het webinar op 31 oktober konden vogelwachters antwoord krijgen op hun vragen hierover.

Naast de ontwikkeling van eigen cursussen werkt de BFWW ook samen met onderwijsinstellingen om lesmateriaal te ontwikkelen. In 2022 is een digitaal lespakket ontwikkeld voor landbouwopleidingen binnen het MBO en HBO. Ook andere doelgroepen die iets willen leren over weidevogelbeheer kunnen hier gebruik van maken. Ook is er een gastles gegeven over weidevogels bij Aeres (voorheen Nordwin).

De cursus vogelfotografie leverde meteen al een aantal mooie plaatjes op, hier een roepende steenloper.
Foto: Betty Sinia

Speciale activiteiten rondom 75 jaar BFWW

Vanwege het jubileumjaar werden verschillende nieuwe cursussen en excursies gelanceerd. Zo werd op 14 en 18 juni door 10 deelnemers meegedaan aan de basiscursus vogelherkenning. Cursusleider Herman Postma legde, zowel in een zaaltje als buiten in het veld, beginnende vogelaars uit hoe je soortgroepen kunt herkennen, welke uitrusting je als basis nodig hebt, welke plekken wanneer grote kans geven op leuke soorten etc.

Verder kwam er een groep van zo'n 12 mensen bij elkaar in Earnewâld om de basisprincipes van vogelfotografie onder de knie te krijgen. De groep kreeg natuurlijk ook een praktijkles, daarvoor werd een ochtend georganiseerd langs de Friese waddenkust en het Lauwersmeergebied. Vogelfotograaf Herman Postma, lid van onze commissie broedzorg, was ook hier de cursusleider.

Vanuit de vogelwachten werden excursies georganiseerd in jubileumjaar 2022. Zo nam Fûgelwacht Trynwâlden een groep mensen mee op een wandeltocht door het park van StaniaState en het Bosk fan Grikelân en Turkije. De deelnemers waren zo enthousiast dat de vogelwacht nu nadenkt over een herhaling, in de hoop ook dan weer een beroep te kunnen doen op de kundige leiding van Pyt van der Polder.

NAW gegevens (secretariaten vogelwachten)

VW. Akkerwoude	06-12521706
VW. Akkrum	06-52451694
VW. Ameland (Hollum/Ballum)	06-20366320
VW. Ameland (Nes- Buren)	06-40274723
VW. Anjum	06-16700848
VW. Arum	06-30788409
VW. Augustinusga/Surhuizum	06-50225057
VW. Bakhuizen	06-27472826
VW. Balk en omstreken	06-21832829
VW. Beetgum/Beetgumermolen	06-11083041
VW. Bergum	06-36533701
VW. Birdaard	06-17384915
VW. Boksum en omkriten	06-10642506
VW. Bolsward	06-13464297
VW. Boyl	06-36318604
VW. Bozum	06-16957003
VW. Brantgum/Raard	06-57190494
VW. De Blesse c.a.	06-15150390
VW. De Fjouwer Doarpen" Itens	06-24429763
VW. 'De Trije Doarpkjes'	06-42079949
VW. De Wilgen/Smalle Ee	06-55373064
VW. Dokkum	06-25413544
VW. Donkerbroek	06-51083748
VW. Drachten/Beetsterzwaag	0512-519740
VW. Drachtstercompagnie	06-20965521
VW. Driesum/Wouterswoude	06-25164853
VW. Drogeham	06-20880473
VW. Dronrijp	06-51121636
VW. Easterein	06-83591959
VW. Eastermar	0512-472236
VW. Easterwierrum	06-41589553
VW. Eestrum	06-15362238
VW. Engwierum	06-42820988
VW. Feankleaster e.o.	06-11212927
VW. Franeker	06-28563121
VW. Gaastmeer	0515-858998

VW. Garyp	06-27208160
VW. Gerkesklooster/Stroobos	06-22101005
VW. Gorredijk	06-42880591
VW. Grouw	06-23177770
VW. Hallum/Marrum/Ferwert	06-52061635
VW. Hantum	06-30393963
VW. Harlingen	06-54351215
VW. Haskerdyken	0513-671428
VW. Heerenveen	06-11425355
VW. Het Oud Bildt	06-54351618
VW. Jutryp/Hommerts	06-23289922
VW. Hurdegaryp	0511-475153
VW. Idaarderadeel Nrd.(Warga e.o.)	06-22324688
VW. IJlst en Oosthem	06-21363128
VW. Irnsum	06-18265993
VW. Jelsum e.o.	06-44020284
VW. Joure	06-30027499
VW. Jubbega e.o.	06-15628500
VW. Kollum	06-51452707
VW. Koudum/Hemelum	06-13768307
VW. Langezwaag/Luxwoude	06-15264420
VW. Leeuwarden e.o.	06-15134003
VW. Lekkum/Miedum	06-28333938
VW. Lemmer	06-12399376
VW. Lollum/ Waaxens	06-30500307
VW. Makkum	06-20850775
VW. Mantgum	06-51582752
VW. Marssum	06-27191291
VW. Menaldum/Slappeterp	06-26130209
VW. Nijbeets/Veenhoop	06-30131028
VW. Noordbergum	06-44429444
VW. Olde- en Nijeberkoop	06-10201723
VW. Oldeboorn	06-11877102
VW. Oldeholtgade e.o.	06-31551676
VW. Oosterzee	06-83210142
VW. Opeinde (Sm)	06-11039737

VW. Oppenhuizen/Uitwellingerga	06-52020852
VW. Oude- en Nieuwehorne	06-53736861
VW. Oude- en Nijemirdum	06-22635674
VW. Oudega (Sm)	06-39325148
VW. Oudega (W)	06-48080372
VW. Oudehaske	06-52481133
VW. Oudwoude	06-10930088
VW. Raerderhim e.o.	06-44725704
VW. Reduzum	06-12071790
VW. Rijperkerk	06-55625240
VW. Rinsumageest	06-23846655
VW. Scharnegoutum e.o.	06-41915983
VW. Schiermonnikoog	06-29002480
VW. Sloten e.o.	06-57118121
VW. Sneek	06-40460232
VW. St. Johannesga-Rotsterhaule	06-14979424
VW. Stavoren	06-25163885
VW. Stiens	06-51423063
VW. Terhorne	06-33734735
VW. Terschelling	06-55854138
VW. Tjalleberd/ De Streek	06-40154700
VW. Trynwalden	06-11191720
VW. Twijzelerheide	06-45460974
VW. Tytsjerk	06-49906878
VW. Ureterp	06-13446839
VW. Veenwouden	06-15582470
VW. Westergeest	06-23443219
VW. Wijns e.o.	058-2896744
VW. Winsum/Baard/Oosterlittens	06-29464603
VW. Wurdum/Swichum/Wytgaard	06-29467624
VW. Witmarsum	06-28321779
VW. Wolvega	06-10421162
VW. Wommels	06-22198651
VW. Workum	06-10474769
VW. Woudsend	06-42741617
VW. Zwaagwesteinde	06-38311247

Bonds bureau BFVW

Labadistendyk 2, 8637 VJ Wiuwert
Tel. 058-250 4388
Email: info@bfvw.nl - Website: www.bfvw.nl
IBAN-nr. BFVW: NL82RABO0356254844
Geregistreerd als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI)

Bestuur

Minkes	H.	Dokkumerstrjitwei 13 9112 GT Burdaard henkminkes@kpnplanet.nl 06-17384915	Wnd. Voorzitter en Broedzorg
Heida	H.	Rengersweg 88 9062 EH Oentsjerk harkeheida@gmail.com 06-11191720	Secretaris
Jong	W. de	Harlingerweg 20 8821 LC Kimsward wybe.dejong@icloud.com 06-12902035	Penningmeester
Rijkema-Elshof	Mevr. M.	Swettepoelsterdyk 3 8512 AS Broek marijkerijkema@hotmail.com 0513-418600	Educatie
Kooistra	D.	De Singel 36 8734 HR Easterein d_kooistra91@hotmail.com 06-15356106	Jur. Zaken/ Onderzoek
Sijmonsma	T.	Rijksweg 154 9011 VJ Jirnsum 06-46487488	Nazorg
Wal	J. van der	Nummer 8 8553 MP Yndyk vanderwalyndyk@hotmail.com 06-51561601	Wacht- ondersteuning

Ereleden

Algra	R.
Boer	E. de
Dijkstra	H.
Douma	M.
Fokkema	J.
Groot	J. de
Heslinga	G.
Hoekstra	M.
Strikwerda	J.
Terpstra	W.
Roodbergen	S.P.
Wiegersma	J.
Wijnja	W.
Witteveen	A.G.

Commissie educatie (te bereiken via Bonds bureau)

Rijkema-Elshof	Mevr. M.	Broek	Voorzitter
Dam	R. van	Wiuwert	Lid
Jong	S.A. de	Witmarsum	Lid
Hagenaars	R.	Aldtsjerk	Lid

Team automatisering (te bereiken via Bonds bureau)

Dijkstra	J.	Tytsjerk	Lid
Veenstra	N.	Burgum	Lid
Witte	Th. de	Lemmer	Lid

Commissie nazorg (incl. predatie)

Sijmonsma T.	Jirnsum	Voorzitter
Jissink W.	Oudehaske	Secretaris
Reidkraach 7 9465 RS wybedytjissink@outlook.com 06-443000670		
Zee I. van der	Wiuwert	Bonds bureau
Jager Kl.	Oudehaske	Lid
Ludema J.	Burdaard	Lid
Meindertsmā H.	Wyns	Lid
Stralen J. van	Tjerkgaast	Lid
Jong P. de	Aldeboarn	Lid
Hilverda H.	Akkrum	Lid
Vries G.J. de	Gytsjerk	Lid
Vries M. de	Sibrandahûs	Lid

Commissie broedzorg

Minkes H.	Burdaard	Voorzitter
Beek J.H.		Secretaris
broedzorg@bfvw.nl, fûgelwacht@kpnmail.nl		
Postma H.	Oppenhuizen	Nestkasten
Tamminga G.	Heerenveen	Werkgroep zwaluwen
Frankena C.	Wommels	Lid
hermantaapke@home.nl ierdswel@vwho.nl		

Commissie blaustirns

Minkes H.	Burdaard	Voorzitter
Paulusma J.J.	Oudega	Lid, It Fryske Gea
Postma J.	Harlingen	Lid, Sovon
Sikkema M.	Earnewâld	Lid
Veenstra S.	Tynje	Lid, Natuurmonumenten
henkminkes@kpnplanet.nl		

Vogelasiel 'De Fûgelhelling'

De Feart 1 | 9247 CK | Ureterp
info@defugelhelling.nl
0512-514328

Vogelkustasiel 'De Fûgelpits'

Mosselbankwei 1 | 9142 VJ |
Moddergat | fugelpits@planet.nl
0519-321591

Stichting Agrarisch Natuurfonds Fryslân (ANF)

Slachte 4A | 8731 CJ | Wommels |
info@agrarischnatuurfondsfryslan.nl
058-2504388

Vanellus

Aukes H.	Mantgum	Redactiemanagement
Bruinsma W.	Winsum	Redacteur
Dijkstra W.	Leeuwarden	Redacteur
Zee I. van der	Wiuwert	Redactieadres
Labadistendyk 2 8637 VJ i.vanderzee@bfvw.nl		
Tamsma H.	Ijlst	Redacteur
Hosper U.	Ureterp	Redacteur
mail@hac.frl		

Werkgroep kerkuilen Friesland

Jelsma F.	Oudega (Sm.)	Lid
Leijstra J.	Haulerwijk	Lid
Jager A. de	Ouwsterhaule	Contactpersoon bestuur/BFVW

Wilsterwerkgroep

Louwsma L.	Arum	Penningmeester
Jong B. de	Koudum	Lid
Mulder D.H.	Molkwerum	Secretaris
Strikwerda J.	Dearsum	Voorzitter
Zee R. van der	Workum	Lid
Hellingstrjitte 28 8722 HH Molkwerum jaapengelland@kpnmail.nl		

Werkgroep RAS 'Ljip en Strânljip'

Grobbe C.		Penningmeester
Huizenga J.	Burgum	Secretaris
Visser R.	Boer (Frl.)	Voorzitter
Gernierstrjitte 33 9251 PM jeffrey_huizenga@hotmail.com 06-23211588		

Kanoet. Foto: Herman Postma

It Heitelân

Dêr't de dyk it lân omklammet,
lyk in memme-earm har bern.
Dêr't de wylde see jamk flammet,
op in hap út Friso's hern.
Dêr't de Stiennen man syn eagen,
stoarje lit oer fjild en strân.
Dêr't men eanget fan gjin weagen,
dêr is't leave Heitelân!
dêr't men eanget fan gjin weagen,
Dêr is't leave Heitelân!

Dêr 't Reaklif sa swietkes lonket,
yn de jûntiids sinneskyn.
Dêr't it bokweitblomke pronket,
tusken heide en beamguod yn.
Dêr't de Aldehou syn brommen,
oeren fier soms dreunt yn't rûn.
Dêr't it tilt fan fee en blommen,
dêr is't oeral Fryske grûn!
Dêr't it tilt fan fee en blommen,
dêr is't oeral Fryske grûn!